

Svenska Jägareförbundet

Återrapportering 2017

JAKT- OCH VILTVÅRDSUPPDRAGET

INNEHÅLL

Inledning	4
Svenska Jägareförbundets organisation	5
1. Allmän verksamhet	7
2. Praktisk jakt och viltförvaltning	14
3. Viltövervakning	32
4. Klövviltförvaltning	44
5. Vilt och trafik	54
Underskrifter	62

BILAGOR

Revisionsberättelse
Jämställdhetsplan
Verksamhetsberättelse 2017
Välkommen till naturen
Handlingsplan vildsvin
Förekomst och förvaltning av vildsvin i Sverige
På jakt efter kunskap
Säl – hantering efter skottet

INLEDNING

Svenska Jägarförbundet bildades för 188 år sedan och är en av de äldsta jakt- och naturorganisationerna i landet. Föreningen bildades i huvudsak för att skydda de då hotade djurarterna i landet, främja en god jaktetik och bistå staten med att samla in kunskap om tillståndet i naturen.

Jägarförbundet innehar ett jakt- och viltvårdsuppdrag, som här redovisas. Uppdraget går tillbaka till 1938 och har sedan dess beslutats om av riksdagen 1951 och senast år 2000. Innehållet i dagens uppdrag är av riksdag och regering sammanfattat i ett ansvar att leda delar av den praktiska jakten och viltvården. Redan från starten var ett av syftena att med välutbildad personal, med spridning över hela landet, föra ut kunskap och förbättra jaktlig samverkan. Det är också kostnader för främst personal och lokaler samt verksamhet som redovisas. Jägarförbundet är ingen myndighet. Detta faktum framgår i de utredningar som gjorts genom åren, till exempel SOU 1997:91 om Jaktens Villkor, men även i den särskilda precisering av uppdraget som regeringens utredare Madeleine Emmervall presenterade 2004. Jägarförbundet har heller inga möjligheter att fatta bindande beslut annat än inom och för den egna organisationen.

Sveriges jägare betalar sedan 1938 en årlig avgift: den så kallade jaktkortsavgiften. Avgifterna utgör viltvårdsfonden som förvaltas av Kammarkollegiet, men det är regeringen som beslutar om hur medlen i fonden disponeras. Ur denna fond erhåller Jägarförbundet, men även andra organisationer, medel till verksamhet. Naturvårdsverket får en betydande del av medlen, som till största delen används för viltforskning samt registerhållning av jaktkortslösare. Tillsammans med utskicket för betalning av jaktkortet redovisas också hur fondens pengar fördelas, vilket är viktigt för betalningsviljan. Bidraget till Jägarförbundet har av Statskontoret konstaterats vara ett allmänt verksamhetsbidrag av samma typ som andra frivilligorganisationer erhåller, fast då av skattemedel.

Genom uppdraget har man lyckats koppla ihop en folkrörelse med den statliga viltförvaltningen. Verksamheten har under 79 år framgångsrikt byggts upp på ett sätt som vi ur ett internationellt perspektiv kan vara stolta över.

Jakt är ett viktigt exempel på hållbart brukande av den biologiska mångfalden och traditionella jaktmetoder är också en viktig del av vår kulturhistoria. Därmed faller jakten och viltförvaltningen på flera sätt in under våra åtaganden inom konventionen om biologisk mångfald. Vidare ger jakten viktiga incitament till anpassad skötsel inom jord- och skogsbruk, vilket i sin tur ger variation i landskapet, grön infrastruktur och ökad biologisk mångfald. Viltförvaltningen är samtidigt kanske det enda område i samhället där det finns en formaliserad struktur (älgförvaltningsgrupper, viltförvaltningsdelegationer) där olika aktörer finner avvägningar mellan olika ekosystemtjänster. Jägarna är därmed viktiga aktörer inom miljömålsarbetet, samtidigt som viltförvaltningen kan fungera vägledande inför en bredare övergång mot fokus på ekosystemtjänster i samhället. Jägarförbundet är drivande i arbetet för att finna ett hållbart multifunktionellt brukande av landskapet.

Jägarförbundets verksamheter bidrar i första hand till måluppfyllnad inom Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- & djurliv, Myllrande våtmarker och Giftfri miljö, men även inom Hav i balans samt Levande kust och skärgård, Storlagen fjällmiljö, Levande sjöar och vattendrag och Ingen övergödning. Ett tydligt exempel är jägarnas arbete med att skapa grön infrastruktur i anslutning till vatten, vilket ger positiva effekter för flertalet av målen som anges ovan.

"Genom uppdraget har man lyckats koppla ihop en folkrörelse med den statliga viltförvaltningen. Verksamheten har under 79 år framgångsrikt byggts upp på ett sätt som vi ur ett internationellt perspektiv kan vara stolta över."

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS ORGANISATION

Svenska Jägareförbundet består av 22 till förbundet anslutna länsjaktvårdsföreningar och på det lokala planet av 324 jaktvårdskretsar.

Jägareförbundet, länsjaktvårdsföreningarna och jaktvårdskretsarna är självständiga juridiska personer med egna styrelser och årsstämmor. Jägareförbundets styrelse består av ordförande, nio ledamöter och en representant för arbetstagarna. Årsstämman utser på sedvanligt sätt revisorer, två ordinarie och två suppleanter, varav en ordinarie och en suppleant ska vara auktoriserad.

Jägareförbundet hade vid jaktårets slut, 30/6 2017, knappt 155 000 medlemmar. Jägareförbundet har 109 personer anställda och minst 4 000 förtroendevalda på olika poster i organisationen.

Jägareförbundet är en stor folkrörelse med medlemmar, förtroendevalda och personal över hela landet. Personalorganisationen i fält är organiserad i tre regioner, norr, mitt och syd. Detta utifrån att vildnadsförhållandena i stora drag kan uppdelas på samma sätt.

MODELL FÖR BERÄKNING AV KOSTNADERNA

I regeringens beslut om precisering av jakt-och viltvårdsuppdraget finns, förutom ett antal generella villkor, angivet att verksamheten ska genomföras och redovisas inom ett antal verksamhetsområden. Till dessa verksamhetsområden finns också kopplat ekonomiska ramar.

Ekonomisystemet särskiljer intäkter och kostnader för jakt-och viltvårdsuppdraget från Svenska Jägareförbundets övriga intäkter och kostnader. Vidare specificeras såväl arbetad tid som övriga kostnader per verksamhetsområde och rapporteras löpande.

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS UPPDRAG

Regeringen beviljar Svenska Jägareförbundet bidrag med 52 250 000 kr ur viltvårdsfonden för att leda och organisera delar av jakten och viltvården i enlighet med bilagan till detta beslut. Medlen ska fördelas på följande sätt:

Verksamhetsområde

Tillhandahålla generell kunskap och kompetens	
i frågor om praktisk jakt och viltförvaltning	35 000 000
Viltövervakning	6 000 000
Klövviltsförvaltning	8 750 000
Vilt och trafik	2 500 000

Svenska Jägareförbundet ska på begäran från Naturvårdsverket bistå med stöd och underlag för myndighetens arbete i jakt- och viltförvaltningsfrågor.

Under 2017 ska Svenska Jägareförbundet särskilt prioritera följande områden:

Arbete med bly i ammunition

Svenska Jägareförbundet ska tillhandahålla kunskap och information om riskerna med bly i viltkött samt utveckla och upplysa om förbättrade hanteringsmetoder för viltkött. Särskild vikt bör läggas vid de råd om hantering av viltkött som förbundet framtagit i samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt och Livsmedelsverket. Förbundet bör också fortsatt verka för att blyammunition ersätts med mindre hälsovådlig ammunition i jaktliga sammanhang.

Vildsvin

Svenska Jägareförbundet ska aktivt verka för att begränsa vildsvinens spridning och antal. Förbundets pågående arbete med framtagande av metoder för inventering, inklusive tillväxtprognoser och rådgivning om lämpliga beskattningsstrategier, ska under 2017 kunna presenteras som en förvaltningsmodell för svenska förhållanden. Förbundet ska verka för att relevant kunskap sprids till berörda aktörer i förvaltningssystemet.

Vissa rovdjur

Svenska Jägareförbundet ska tillhandahålla kunskap om rovdjuren björn, järv, lodjur och kungsörn. Förbundet ska också förmedla kunskap om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden avseende jakt efter dessa arter. Om behov finns, ska förbundet på förfrågan bistå myndigheter med samordning av jägare för skyddsjakt på nämnda arter.

Klövviltsförvaltning

Svenska Jägareförbundet ska föreslå lämpliga strategier för framtida klövviltsförvaltning och utveckla observationsmetoder. Förbundet ska även bistå myndigheters viltförvaltning med objektiv tolkning av såväl genomförda inventeringar som av insamlad biologisk data. Förbundet ska kunna medverka till att stärka kunskaperna inom ramen för dessa insatser.

Älgobs

Svenska Jägareförbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in genom metoden Älgobs och överföra dessa data till länsstyrelsernas rapporteringsverktyg och informationsportal Älgdata (www.algdata.se).

Utfodring

Svenska Jägareförbundet ska aktivt motverka stödjande utfodring av klövilt som inte hålls i hägn under vegetationsperioden, det vill säga när det finns naturligt foder att tillgå. Förbundet ska också sprida kunskap om att sådan utfodring under andra perioder sker med spannmål eller oförädlade spannmålsprodukter och endast i begränsad mängd.

1. ALLMÄN VERKSAMHET

Allmän verksamhet

Svenska Jägareförbundet ska leda de delar av jakten och viltvården i landet som framgår av denna bilaga, i syfte att bidra till att här angivna mål samt riksdagens mål för viltvård och viltförvaltning uppfylls.

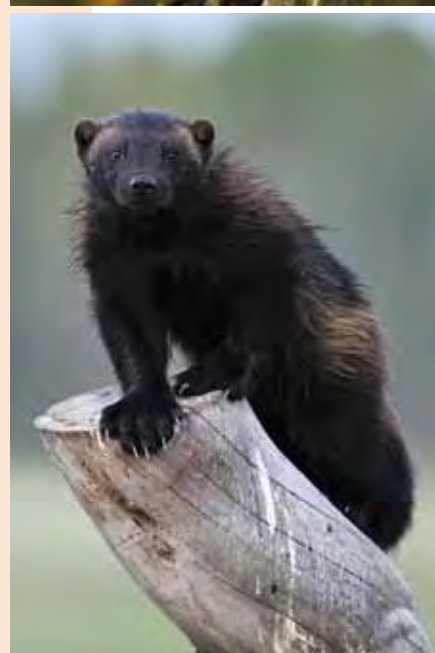
Generella mål

- Angivna mål inom beslutade verksamhetsområden uppfylls.
- Andelen kvinnor ökar i jägarkåren och i ledande positioner på alla nivåer inom förbundet.
- Viltförvaltningen ska bedrivas på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden upprätthålls och gynnas.
- Medverka till att främja brukande av vilt som resurs.

Generella återrapporteringskrav

Jägareförbundet ska:

- Redogöra för hur förbundet arbetat för att uppfylla i beslutet och i bilagan angivna mål samt analysera resultatet av sina insatser.
- Redogöra för och analysera resultatet av förbundets arbete med jämställdhet.
- Särredovisa arbetet med i beslutet angivna verksamhetsområden och lämnade uppdrag. Den ekonomiska redovisningen ska specificeras per verksamhetsområde. En jämförelse per verksamhetsområde ska göras med de tre föregående åren. Den ekonomiska redovisningen ska dessutom visa hur tilldelade medel inom varje verksamhetsområde fördelas på kostnadsslagen
 - löner och sociala avgifter
 - resor, kontor och revision
 - övriga kostnader.
- Tillse att den ekonomiska redovisningen granskas av revisor.
- Tillse att en kopia av revisionsberättelsen bifogas återrapporteringen av uppdraget.

Jägareförbundet ska förmedla kunskap om vissa rovdjur som lodjur och järv, dels som arter men också kunskap om myndighetsbeslut avseende jakt till jägare, markägare och jakträttshavare.

Fott o: MoSt PHot oS

ALLMÄN VERKSAMHET

Jägareförbundets arbete inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget

Svenska Jägareförbundet anser att förbundet har genomfört jakt och viltvårdsuppdraget för 2017 och att måluppfyllelsen är god och i vissa fall mycket god. Se också under rubriken Effektanalys av vidtagna åtgärder.

Jägareförbundet konstaterar att en tydlig och väl genomarbetad verksamhetsplan samt en tydlighet i målformuleringarna av jakt- och viltvårdsuppdraget skapat förutsättningar för att göra ett bra arbete och en väl genomarbetad redovisning.

Under verksamhetsåret påverkas Jägareförbundet av beslut och händelser i samhället som innebär att löpande omprioriteringar genomförs. Dessa påverkar resultaten i uppdragets verksamhetsområden och kan bidra till vissa justeringar inom ramen för beslutet. I det fall det är omfattande omprioriteringar som vidtas sker det i dialog med ansvarig jaktmyndighet eller departementet. I redovisningen framgår vilka nödvändiga omprioriteringar som gjorts.

Långsiktig planering

Viltstammarna påverkar varandra, bland annat genom predation och konkurrens om föda. Flera av de jaktbara viltarterna sprider sig idag till nya områden, vilket gör att viltstammarna och viltets påverkan på landskapet förändras. Samtidigt påverkar jakten direkt och indirekt de olika viltarterna. Förbundet ser det därför nödvändigt att införa flerartsförvaltning. Dessutom finns inte resurser till att bygga flera parallella förvaltningssystem.

Det övergripande målet för förbundets planering är att från 2018 och successivt framåt ha kunskap och verktyg som lägger grunden för en flerartsförvaltning av såväl klövvilt som småvilt och rovdjur.

Arbetet för att uppnå det övergripande målet inleddes 2013 genom Fokusprojekt vildsvin där förbundet samlade och genererade kunskap som förmedlades till såväl personal som förvaltare och allmänhet. Dessutom tog förbundet i samarbete med andra aktörer fram ett simuleringsprogram, Älgfrode, som stöd för förvaltare i den nya älgförvaltningen.

För att möjliggöra en flerartsförvaltning inleddes en grundläggande ombyggnad av Jägareförbundets viltdatabas, Fokusprojekt viltövervakning, så att indata i förvaltningen kan samlas för alla arter och dessutom analyseras i förhållande till varandra vad avser konkurrens, predation, med mera. Nya Viltdata lanserades under våren 2016, för att vara i drift från jaktåret 2016/2017. Mjukvaran har kompletterats efter behov under hösten.

För att all genererad kunskap och alla nya verktyg ska få genomslag i viltförvaltningen planeras också en satsning på ett nationellt kunskapslyft. Denna satsning syftar till att etablera flerartsförvaltning och inleda arbetet mot en samförvaltning av vilt över hela landet och utbilda förvaltare och myndigheter med bästa möjliga kunskap och uppdaterade förvaltningsverktyg.

Effektanalyser av viddtagna åtgärder

Analysen rörande effekter av rådgivning och information måste baseras på kriterier som är objektiva, kvantifierbara, möjliga att samla in och som med rimlig sannolikhet kan kopplas till de genomförda åtgärderna.

Ett gott exempel är den intensiva information och utbildning rörande lokala och regionala behov av ökad vildsvinsavskjutning som förbundet genomförde under 2012 och som resulterade i en kraftigt ökad avskjutning, från cirka 55 000 djur 2011/2012 till drygt 97 000 djur 2012/2013. Jaktsäsongen 2016/2017 sköts det cirka 102 000 vildsvin och en analys visar att ökningen i avskjutning under den senaste femårsperioden varit cirka en procent årligen, något som indikerar att stammens ökningstakt avtagit, se bilaga.

Detta exempel utgör sannolikt ett undantag, generellt är det svårt att analysera vilka effekter en åtgärd skapar genom observationer under ett enskilt år, normalt krävs fleråriga tidsserier. Ett exempel är det uppdrag Jägareförbundet fick rörande minskade skadskjutningar vid björnjakt där ett konsekvent arbete under ett antal år nu går att avläsa.

Jägareförbundet har under senare år fokuserat på de klövviltsarter som ökat i numerär och utbredning. För kronvilt, dovvilt och vildsvin är det samtidigt viktigt att ta hänsyn till att stammarna fortfarande sprider sig till nya områden. Nationella trender behöver därför inte avspegla utvecklingen lokalt i områden som hyst arterna länge, se exempel för vildsvin i bilaga.

Förbundet har under senare år haft information kring vikten av trikinprovtagning av vildsvin som ett uppdrag. Nu finns sammanställd data för ackrediterade laboratorier tillgänglig via SVA, som visar att 89 procent av de fällda vildsvinen har testats under 2016. En osäkerhet är dock att det inte är möjligt att urskilja hur många av de testade vildsvinen som fällts i hägn.

Jaktsäsongen 2016/2017 sköts det cirka 102 000 vildsvin och en analys visar att ökningen i avskjutning under den senaste femårsperioden varit cirka en procent årligen, något som indikerar att stammens ökningstakt avtagit

Foto: MoStPhotoS

ALLMÄN VERKSAMHET

Jägareförbundets arbete med jämställdhet

Personalorganisationen har i ett historiskt perspektiv varit klart mansdominerad och Svenska Jägareförbundet har sedan länge arbetat aktivt för att skapa en jämnare könsfördelning. Genomsnittligt antal anställda 2017 uppgick till 109 personer, 34 kvinnor och 75 män. Lönekartläggning görs årligen och påvisar inga skillnader som kan hänföras till kön.

Antalet kvinnliga jägare, kvinnliga förtroendevalda och antalet kvinnliga anställda fortsätter att öka. Andelen kvinnor med av förbundet sökt kunskap och erfarenhet ökar och skapar bättre förutsättningar för en jämnare könsfördelning.

Kvinnor i jakten

Förbundet har nått sina mål i verksamhetsplanen och i jakt- och viltvårdsuppdraget från viltvårdsfonden när det gäller genusperspektiv inom jakten. Att fler kvinnor jagar, eller vet vad jakt innebär, är allt viktigare för jägarkåren och för jaktens position i samhället.

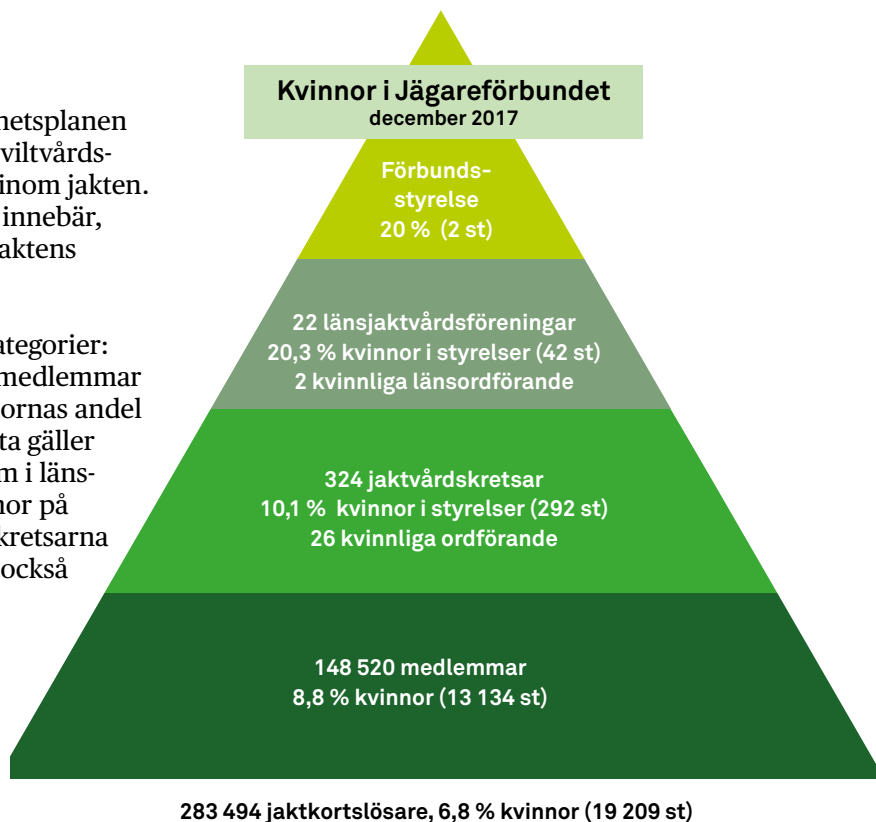
Antalet kvinnor som jagar ökar i alla kategorier: mätt i kvinnor som är jaktkortslösare, medlemmar i Svenska Jägareförbundet samt i kvinnornas andel och antal på alla förtroendenivåer. Detta gäller såväl i jaktvårdskretsarnas styrelser som i länsjaktvårdsföreningarnas styrelser. Kvinnor på positionen som ordförande i jaktvårdskretsarna samt i länsjaktvårdsföreningarna visar också en ökande trend.

Jägareförbundet arbetade bland annat med verktyget JAQT i sitt genusarbete (Svenska Jägareförbundets nätverk för kvinnor). Nätverken fungerar också som rekryteringsbas av förtroendevalda till Jägareförbundets styrelser på

olika nivåer. Det målstyrda arbetet inom JAQT i länen har lett till att antalet och andelen kvinnor i förbundets olika styrelser ökar genom att kvinnor tar på sig uppdrag. Kvinnor är också lika nöjda som män enligt Jägareförbundets medlemsindex.

För att både ta del av och bidra till forskningen och kunskapsutvecklingen angående genusperspektiv i jakten sker samarbete med olika universitet, myndigheter och organisationer: Sveriges Lantbruksuniversitet, Skogsmästarskolan, Stockholms universitet, Umeå universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, Göteborgs universitet, Lunds universitet, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Studieförbundet, Svenska Kennelklubbens jakthundsklubbar samt med nordiska och europeiska jägarförbund.

Föreläsningar om det nationella arbetet med JAQT har genomförts i olika sammanhang. Förbundet bidrog också med nya och unika fakta i ett kapitel om kvinnor i

jakten i boken "Jaktens historia i Sverige: vilt, människa, samhälle, kultur", som släpptes i mars 2017 på Liber förlag i samband med ett stort seminarium på Naturhistoriska Riksmuseet. Boken producerades med stöd av bland annat Sveriges Lantbruksuniversitet, Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet.

Kvinnliga jägare och genusperspektiv i jakten ger fortsatt positiv genomslagskraft i både riks- och länsmedia. JAQT-nätverken i länen ställde upp med medieservice till länsmedier. Ett 40-tal journalister, studenter och forskare har fått faktaunderlag och medieservice på riksnivå. Det har varit nationella medieinslag bland annat i SVT-nyheter, TV4-Nyheter, Dagens Industri, SR-P4, SR-TT, SR-P1, Affärsvärlden, Forum Svea skog, Jaktjournalen, Jaktmarker och Fiskevatten, Svensk Jakt samt alla större mässtidningar inom jakt. Flera olika filmteam har fått faktaunderlag samt persontips.

- Andelen kvinnliga jaktkortslösare var 6,8 procent 2017 (31 december), vilket motsvarade 19 209 kvinnor (+983 stycken från 2016). 1996/1997 var andelen kvinnor i jägarkåren 3,7 procent (11 300 stycken).
- Av Svenska Jägareförbundets medlemmar var 8,8 procent kvinnor, vilket motsvarade 13 134 kvinnor (+50 stycken från 2016).
- I förbundsstyrelsen var andelen kvinnliga ledamöter 20 procent, två stycken (30 procent, tre stycken 2016).
- I styrelserna för landets 22 länsjaktvårdsföreningar var andelen kvinnliga ledamöter 20,3 procent (17,4 procent 2016, 6,1 procent 2001). Två ordförande i länsjaktvårdsföreningarna var kvinnor.
- I styrelserna för landets jaktvårdskretsar var andelen kvinnliga ledamöter 10,1 procent (9,0 procent 2016, 3 procent 2001). 26 ordförande i de 324 jaktvårdskretsarna var kvinnor.
- 2017 utgjorde antalet kvinnor 21 procent av de godkända provtagarna för jägarexamen (teoriprovet). Antalet kvinnor som tog jägarexamen 2017 var 2 684 stycken. Trenden är stabil när det gäller kvinnor som tar jägarexamen.

JAQT-träff i januari 2017. JAQT är Jägareförbundets nätverk för kvinnor. Antalet kvinnor som löser jaktkort ökar. Antalet kvinnliga medlemmar i Jägareförbundet ökar också liksom kvinnornas andel och antal på alla förtroendenivåer.

Foto: Bo Sköld

Svenska Jägarförbundet

EKONOMISK REDOVISNING

Den ekonomiska redovisningen över jakt- och viltvårdsuppdraget är skild från Svenska Jägareförbundets redovisning och uppdelad per verksamhetsområde. Eftersom uppdraget såg annorlunda ut för 2017 har tidigare års sammanställningar anpassats till detta för att skapa möjlighet till jämförelser. Avvikelser kommenteras ytterligare under respektive verksamhetsområde.

Sammanställning av kostnader inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget

Verksamhets- område	Kostnader 2014	Kostnader 2015	Kostnader 2016	Anvisade medel 2017	Kostnader 2017	Not
Kunskap och kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning	37 846 898	41 869 257	38 399 816	35 000 000	38 753 396	
Viltövervakning	5 791 303	5 171 012	8 439 055	6 000 000	7 285 192	1
Klöviltförvaltning	6 557 686	5 067 382	4 775 090	8 750 000	7 520 633	1
Vilt och trafik	1 887 164	2 722 221	2 710 659	2 500 000	2 417 534	
Summa	52 083 051	54 829 872	54 324 620	52 250 000	55 976 755	

Not 1. Det stora fokus som legat på att förbättra viltövervakningen och skapa möjligheter för en framtida framgångsrik klöviltförvaltning har inneburit viss förskjutning i kostnader.

Intäkter

Utöver anvisade medel 52 250 000 kronor (52 250 000 kronor) redovisas intäkter om 2 845 007 kronor (2 541 147 kronor) inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget.

Spec kostnader av anvisade medel 2017

Verksamhetsområde	Lön, Soc avg	Resor, Rev, Lokal	Övrigt	Total
Kunskap och kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning	22 941 820	4 166 231	11 645 345	38 753 396
Viltövervakning	3 348 899	581 874	3 354 419	7 285 192
Klöviltförvaltning	4 403 539	877 517	2 239 577	7 520 633
Vilt och trafik	1 186 864	253 894	976 777	2 417 534
SUMMA 2017	31 881 122	5 879 515	18 216 118	55 976 755
SUMMA 2016	30 106 012	5 050 013	19 168 595	54 324 620

2. PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Mål

- Myndigheter får på förfrågan underlag och objektiva yttranden i frågor om praktisk jakt och viltförvaltning.
- Enskilda har tillgång till objektiv, kunskapsbaserad och lättillgänglig information om praktisk jakt och viltförvaltning samt om viltforskning.
- Kunskaperna om praktisk jakt, viltvård och det jaktbara viltets utveckling är god bland markägare, jakträttshavare och jägare, samt att dessa har god tillgång till objektiv information och god service i nämnda frågor.
- Kunskaper och fakta om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden om björn, järv, lodjur och kungsörn kan tillhandahållas.
- Mycket goda kunskaper om praktisk jakt och viltvård i samband med skyddsjakt och andra skadeförebyggande åtgärder kan tillhandahållas.
- Jaktsäkerheten är hög och antalet skadeskjutningar är få.
- Den negativa påverkan på hälsa och miljö från blyammunition är försumbar och blyfri ammunition används så långt det är möjligt.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska enskilt och i samverkan med berörda myndigheter tillhandahålla kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning, tillhandahålla faktabaserad kunskap om jaktbart vilt samt om viltforskning. När förbundet informerar, muntligt eller skriftligt (inklusive på webbplats), framgår det tydligt när det sker inom ramen för den verksamhet som bidraget finansierar. Informationen ska vara allsidig och objektiv och fri från annonser.

Svenska Jägareförbundet ska tillhandahålla objektiv information om praktisk jakt och viltvård. När främmande viltarter förekommer, ska förbundet på förfrågan bistå med kunskap till berörda myndigheter, organisationer och enskilda. Villkor och kostnader för att delta i kurser, temadagar och liknande som anordnas för denna verksamhet ska vara samma för samtliga deltagare. Förbundet ska på förfrågan bistå med råd och förslag till åtgärder för jakten, viltvården samt praktiskt genomförande av skyddsjakt och andra skadeförebyggande åtgärder. Förbundet ska inom sitt verksamhetsområde aktivt bidra i samhällets arbete för att uppfylla miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

Förbundet ska verka för hög jaktsäkerhet, minimerat antal skadeskjutningar samt för att jakthundar är grundutbildade och jaktetiken god vid all jakt med hund. Förbundet ska även arbeta aktivt mot illegal jakt, särskilt på stora rovdjur, och för att de som deltar i jakt erlägger viltvårdsavgift.

Förbundet ska delta aktivt i arbetet med att fasa ut användningen av blyammunition och i samhällets arbete mot miljökvalitetsmålet En giftfri miljö. Arbetet bör ske dels genom att bidra till att blyfri ammunition och miljöåtgärder vid skjutbanor utvecklas, testas och används, dels genom att informera om i vilka jaktliga sammanhang det finns lämplig blyfri ammunition och hur den negativa påverkan från blyammunition kan minimeras.

Jägareförbundet ska tillhandahålla faktabaserad kunskap om jaktbart vilt samt om viltforskning.

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska med beaktande av angivna mål och uppdrag, för verksamhetsområdet utförligt redovisa:

- Sitt arbete i förhållande till myndigheter under 2017, till exempel remisser, rådgivning och yttranden.
- Sitt arbete i förhållande till allmänheten under 2017, till exempel genom webbplatser och appar. Förbundet ska dessutom ange de målgrupper som förbundet nått med informationen.
- Vilka aktiviteter som särskilt riktats till invandrare med syfte att bidra till integration i det svenska samhället, samt utvärdera och analysera resultatet av detta arbete.
- Vilka aktiviteter som utförts under 2017, till exempel anordnade kurser, temadagar och liknande, antal deltagare vid dessa tillfällen samt vilket utbildningsmaterial som tillhandahållits.
- Tidsåtgång för rådgivning i praktisk jakt och viltförvaltningsfrågor.
- Tidsåtgång för rådgivning till myndigheter, markägare och jägare i markanvändnings- och miljöfrågor relaterade till viltvård och jakt.
- Det arbete som utförts med hänsyn till skyddsjakt, till exempel yttranden och bistånd till förvaltande samordning av skyddsjakt på rovdjur.
- Var i landet skyddsjakt bedrivs i större omfattning, vilka arter som främst är föremål för jakten och analys av hur skadebilden har förändrats över tiden.
- Arbetet med vildsvinsförvaltning och vilka resultat som har uppnåtts.
- Förbundets information om vildsvinsförvaltning, bland annat vilken kunskap som har spridits, till vilka aktörer och i vilket omfång samt en analys av effekten av åtgärderna.
- Vilka aktiviteter som genomförts för att sprida kunskaper om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden avseende rovdjur samt förbundets arbete för motverkande av illegal jakt.
- Hur förbundet spridit kunskaper om vikten av trikinprovtagning av kött från vildsvin och björn samt om lämpligt tillvaratagande av köttet från dessa arter, bland annat vilken information som har spridits, till vilka aktörer och i vilken omfattning samt en analys av dessa åtgärders effekt.
- Hur förbundet har informerat om förvaltning av dov- och kronviltstammarna, bland annat vilken information som har spridits och till vilka aktörer samt en analys av åtgärdernas effekt.
- Hur förbundet har verkat för att antalet skadeskjutningar ska vara lågt, särskilt vid jakt på björn och varg samt vilka effekter som uppnåtts.
- Hur förbundet har verkat för att ammunitionen ska vara blyfri i så hög grad som möjligt, bland annat vilka åtgärder som vidtagits till förmån för blyfria alternativ.
- Hur förbundet har arbetat för att minska den negativa påverkan på hälsa och miljö från blyammunition, till exempel åtgärder vid skjutbanor och omhändertagande av blykontaminerat avfall.

Jägareförbundet ska bland annat redovisa vilka aktiviteter som särskilt riktats till invandrare med syfte att bidra till integration i det svenska samhället.

Foto: Magnu S Ryd Hol M

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Objektivitet i information och service

Svenska Jägareförbundet arbetar regelmässigt med olika lärosäten, följer och sammanställer forskning och forskningsresultat, samt tar även en aktiv roll som utförare i gemensamma forskningsprojekt inom jakt och viltförvaltning. Arbetssättet säkerställer att data som samlas in av jägarkåren och Jägareförbundet används på bästa sätt, och att förbundet upprätthåller en god kompetensförsörjning av våra tjänstemän. Samtidigt ställer samverkan med lärosäten tydliga krav på rutiner där alla resultat presenteras på ett objektivt sätt. Tydligt är också att Jägareförbundets kunskap blir alltmer efterfrågad då fler myndigheter och organisationer söker samarbete i jakt- och viltvårdsfrågor vilket bör uppfattas som att den information vi förmedlar uppfattas som objektiv och användbar, samt att den kunskap och det förhållningssätt förbundet står för leder till en utvecklad viltförvaltning.

Samverkan om insamling av data och analys säkerställer samtidigt objektivitet och skapar tilltro mellan aktörerna i viltförvaltningen. Förbundet har till exempel i samarbete med SLU sedan 2009 undersökt jägares, markägares och brukares attityder till viltstammarnas storlek, viltvård samt omfattningen av skador på grödor och växande skog. Genomförandet av undersökningarna har till stora delar skett med medlemsmedel, men arbetet med att kommunicera resultaten till intressenter och allmänheten har delvis skett inom ramen för jakt- och viltvårdsuppdraget. Analysarbetet och kommunikationen har fortgått under 2017 med fokus på att föra ut kunskap om attityderna till viltförvaltningsdelegationer, länsstyrelser och älgförvaltningsgrupper. I övrigt redovisas under respektive rubrik vilken typ av information som tagits fram.

Frågan om objektivitet i informationen diskuteras regelbundet på personalmöten. Syftet är att påminna personalen om inriktningen på våra uppdrag, diskutera gränsdragningar och utveckla metoder som garanterar objektivitet och saklig information. Vid nyanställningar läggs särskild uppmärksamhet på hur personalen ska agera för att leva upp till riktlinjerna för jakt- och viltvårdsuppdraget. Erfarenheterna visar att det går alldeles utmärkt att förena objektivitet med ett stort engagemang från en förtroendemannaorganisation. Uppstår situationer där förbundets roll och objektivitet kan ifrågasättas väljer förbundet att avböja arbetsuppgifter inom jakt- och viltvårdsuppdraget för att vidmakthålla objektiviteten i de delar av uppdraget som utförs.

Analys avseende tonalitet har gjorts av de artiklar där Jägareförbundet förekommer. Tonaliteten är i cirka 80 procent av artiklarna neutral. Eftersom en hel del artiklar även rör förbundets medlemsuppdrag tyder analyserna på att Jägareförbundet mycket väl når upp till kraven på objektivitet och saklighet i sitt mediearbete.

Rapporterad tid för området Kunskap och kompetens inom praktisk jakt och viltförvaltning

Jägareförbundets personal har rapporterat totalt 52 738 arbetstimmar 2017 (47 929 timmar 2016) inom ramen för verksamhetsområdet.

Rådgivning till myndigheter, markägare och jägare i markanvändnings- och miljöfrågor

Personalen rapporterar 19 781 (11 527) timmars arbete med rådgivning. En av anledningen till uppgången är mer intensifierad samverkan med mark- och skogsintressen.

Jägareförbundet har i samarbete med SLU sedan 2009 undersökt jägares, markägares och brukares attityder till viltstammarnas storlek, viltvård samt omfattningen av skador på grödor och växande skog.

Foto: Göran Bergh ViSt

Kunskaper om myndighetsbeslut och domstolsavgöranden avseende björn, järv, lodjur och kungsörn

Jägareförbundet informerar om de beslut och domstolsavgöranden som kommer till vår kännedom via vår hemsida www.jagareforbundet.se. Normalt läggs domstolsavgöranden ut i sin helhet efter att de avpersonifierats.

Yttranden och utlåtanden

På förbunds nivå har Jägareförbundet noterat 16 besvarade remisser. Därtill kommer ett antal förfrågningar rörande vapenärenden som översänts från polismyndigheterna runt om i landet. Den 12 februari 2016 antog förbundet en ny vapenpolicy att i huvudsak inte besvara enskilda remisser från Polismyndigheten om för jakt godkända vapentyper utan låta Naturvårdsverket och Polismyndigheten hantera dessa ärenden. Av denna anledning har antalet remisser som besvarats minskat avsevärt från tidigare år. De ärenden som alltså besvaras är främst sådana som rör förbundets målskytteverksamhet eftersom endast förbundet kan råda över sitt eget skyttereglemente. Utöver dessa remisser tillkommer ett mycket stort antal yttranden och utlåtanden som behandlats av länsanknuten personal och länsjaktvårdsföreningar. Länsstyrelserna översänder flest remisser i frågor som rör exempelvis skötselplaner för älg och kronhjort, tillstånd av varierande slag samt frågor rörande skötselplaner vid bildande av naturreservat. Bland övriga instanser som översänt remisser till länsjaktvårdsföreningarna finns bland annat regionala myndigheter och kommuner.

Remiss från	Angående	Besvarad
Naturvårdsverket	Förslag till föreskrifter om användande av fångstredskap	3 januari
Näringsdepartementet	Frågor kring 2009 års renskötselkonvention	23 januari
Naturvårdsverket	Fastställande av miniminivåer för björn, varg, järv och lodjur	15 februari
Miljö- och Energidepartementet	Implementeringen av Århuskonventionen	16 februari
Länsstyrelsen Västra Götaland	Yttrande angående utföra vetenskapliga studier av ny fälltyp	10 april
Naturvårdsverket	Handlingsplan för fjällräv	31 maj
Justitiedepartementet	Skjutvapen och explosiva varor Ds 2017:24	22 juni
Naturvårdsverket	Åsnens nationalpark	3 juli
ECHA	Restriction dossier gällande bly i ammunition	21 augusti
Justitiedepartementet	En ny kamerabevakningslag SOU 2017:55	19 september
Näringsdepartementet	Antalet patroner vid björnjakt	27 september
Miljö- och Energidepartementet	Laponiaförvaltningen	29 september
Skogsstyrelsen	Policy för skogsskador orsakade av hjortdjur	6 oktober
Näringsdepartementet	Detaljplanekravet SOU 2017:64	19 oktober
Tullverket	Införsel, utförsel och återutförsel av vapen och ammunition	2 november
Naturvårdsverket	Skötselplan inom Färnebofjärdens nationalpark	18 december
Polismyndigheten	Remisser angående vapenärenden	Löpande 2017

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Jägareförbundets kommunikationsarbete

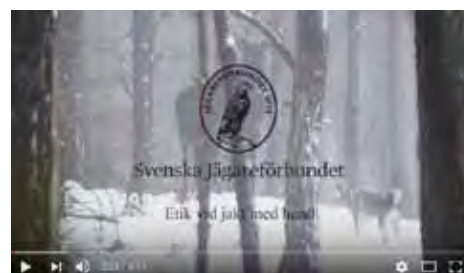
Svenska Jägareförbundet har under 2017 arbetat brett med att informera och kommunicera med allmänhet, statliga myndigheter, lärosäten och olika organisationer kring jakt och viltvård. Tillförlitlighet och trovärdighet är ledord i detta arbete. Det räcker sällan bara att informationen är objektiv, den måste förklaras och sättas in i ett sammanhang så att mottagarna (såväl myndigheter, politiker, jägare som allmänhet) kan utvärdera och använda informationen. Genom att målgruppsanpassa information och sammanhang skapas tillförlitlighet, förståelse och trovärdighet.

Särskild information om regerings-, riksdags-, domstols-, och andra myndighetsbeslut som omfattas av jakt- och viltvårdsuppdraget har publicerats på Jägareförbundets hemsida. Sajten är utformad så att det ska vara lätt att skilja jakt- och viltvårdsuppdraget från föreningsinformation. Informationen har presenterats på ett sätt som gör den lättförståelig och beskriver besluten på ett sätt som gör det möjligt att förstå konsekvenserna eller förändringarna, som följer av besluten. Ibland har besluten publicerats i exakt samma form som beslutande myndighet. Detta för att öka kännedomen om beslutet i främst inom jägarleden och men också hos en naturintresserad allmänhet.

Genom personalens försorg har information spridits brett, främst via telefon, e-post och sociala medier. Användande av sociala medier har ökat markant och allt fler i personalen har utbildats i sociala medier. Ett stort antal människor har också informerats på mässor och möten under 2017 där bland annat jaktetik, vildsvins- och hjortförvaltning rönt stort intresse. Inom arbetsområdet jaktetik har fyra filmer producerats, som syftar till att öka medvetenheten om och behovet av en hög jaktetik i all användning av jakthundar. Förklarande filmer har också producerats för att bland annat öka betalningsviljan för statligt jaktkort och förklara hur fakta- och kunskapsstyrd älgförvaltningen är.

Jägareförbundet har ofta skrivit och faktagranskat texter, innehåll i seminarier, rapporter och broschyrer åt andra aktörer. Syftet med detta arbete har varit att säkerställa att informationen har varit korrekt ur jakt- och viltvårdssynpunkt samt att nivån på innehållet är relevant och målgruppsanpassat. Förbundet har också genom detta säkerställt att myndigheter, lärosäten och andra organisationer alltid får tillgång till den senaste forskningen och praktiska erfarenheter inom området.

Önskemålen från myndigheter om samverkan och information från Jägareförbundet tenderar att öka. Förbundet bedömer att det beror på att kraven på kunskap och koppling till aktuell forskning, om inte bara en art utan samförvaltning, ökar. En annan orsak är troligen att samverkan med förbundet leder till faktiska resultat. Genom den rikstäckande personalstyrkan och den breda folkliga förankringen tränger informationen ut till jägarkåren - oavsett om de är medlemmar eller inte. Jägareförbundet har i många situationer möjligheten att vara agendasättande. Detta märks extra tydligt i vissa frågor, exempelvis i jaktetiksdiskussionerna. En avsevärd förbättring av jaktetiken har skett, både vad avser diskussioner om jaktetik bland jägare och den bild av jakt som presenteras via sociala medier. Förbundets styrka ligger i att vara jägarnas organisation och ha ambitionen att vilja bevara och utveckla jakten i samklang med samhället.

Idag säger inte antalet artiklar speciellt mycket om hur en organisation når ut till medlemmar eller allmänhet. Istället mäter man allt oftare synlighetsindex. Svenska Jägareförbundet förekommer exempelvis i media ungefär en femtedel så mycket som vad Naturvårdsverket förekommer, vilket är mycket med tanke på organisationens storlek. Men intressantare är att mäta hur stort fokus organisationen har haft i artikeln och synligheten (eller genomslaget). Mynewsdesk bedömning är att Jägareförbundets synlighet generellt sett är högre än normalt. I artiklar där förbundet figurerat har det i 67 procent av fallen stått i huvudfokus eller ett betydande fokus.

Trots att förbundet nått ut brett i press och andra medier så visar inte antalet artiklar i redaktionella kanaler, som tidigare nämnts, den verkliga räckvidden. Nästan alla tidningar har idag möjlighet att dela artiklar på sociala medier, vilket gör att dessa når långt utanför tidningens spridningsområde. I vilken tidning artikeln publiceras avgör inte nödvändigtvis hur känd eller uppmärksammas artikeln blir utan det är intressantare vilken spridning den får på sociala medier.

Eftersom djur, natur och jakt är vanligt förekommande i tidningar händer det allt oftare att journalister söker kunskap från förbundet, även till artiklar där förbundet inte omnämns. Detta sker både via telefonsamtal, mejlkontakter och via webbsidor.

Jägarkåren sprider idag frekvent jaktliga budskap på sociala medier från såväl förbundets sidor som från andra medier. Detta leder till att förbundets uttalanden och information når långt ut i samhället, och därför också till målgrupper som inte medvetet söker information om dessa frågor. Detta förändrade sätt att söka och få information ställer nya krav på förbundet, som till exempel att ta diskussioner och svara på frågor i sociala medier. I många fall handlar det om att med fakta nyansera diskussioner som baserar sig på okunskap, känslor eller tyckande.

Under 2017 har en utställning som ska visas på olika Naturum runt om i landet tagits fram som börjar visas under 2018. Målet med utställningen är att förklara viltförvaltningens roll för en naturintresserad allmänhet, med en speciell hänvisning till barnfamiljer och skolor.

Under 2017 har en omfattande arbetsuppgift handlat om att beskriva samhällsnyttan som jägarna och Svenska Jägareförbundet genererar. En broschyr om samhällsnyttorna har delats ut till politiker, allmänhet och myndigheter. Framtagna fakta har använts i möten och seminarier och i digital kommunikation.

Under 2017 har förbundet också tydliggjort och samlat sina ståndpunkter inom jakt och viltvård på ett ställe på webben. Dessa ståndpunkter visar en tydlig samsyn med tankarna bakom jakt- och viltvårdsuppdraget.

Under Almedalsveckan på Gotland arrangerade förbundet ett seminarium med titeln Utan ideellt arbete stannar Sverige. Jägareförbundet såg ett behov av att slå vakt om folkrörelsernas bidrag till samhällsbygget. Svenska Jägareförbundet, Svenskt Friluftsliv och Missing People diskuterade hur Föreningssverige bidrar och vad samhällets stöd betyder tillsammans med landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. Lokalen var fullsatt och seminariet sändes på webben.

Del av utställningen som kommer att visas på olika Naturum runt om i Sverige.

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Forskning och forskningskommunikation

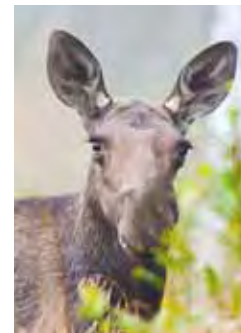
Svenska Jägareförbundet har under många år finansierat extern, tillämpad viltforskning med medlemsmedel, först genom "forskningstjänst" och sedan genom "forskningstjugan". Under 2015 reviderade Jägareförbundet forskningsfinansieringen och valde att delvis lägga resurser på att finansiera forskning som genomförs av egen forskarutbildad personal, knuten till lärosäten som externa forskare. Under 2016 rekryterades en forskningskommunikatör för att stärka Jägareförbundets arbete med att kommunicera forskningsresultat som är relevanta för viltförvaltningen externt och internt inom organisationen. Idag har Jägareförbundet en forskare och en forskningskommunikatör anställda, som finansieras till 50 procent med medel från forskningstjugan och till 50 procent med medel från jakt- och viltvårdsuppdraget. Detta är en medveten strategi för att överbrygga glappet mellan viltforskningen och viltförvaltningen. I samband med omorganisationen av forskningsverksamheten har även strukturer tagits fram som tydliggör objektivitet och oberoende i den forskning som genomförs och de resultat som kommuniceras. Det kommer generellt att stärka arbetet med att slå vakt om objektivitet i information och service.

Under 2017 har forskningsresultat kommunicerats till avnämnnare inom viltförvaltning, myndigheter och allmänhet genom seminarier, föredrag för älgförvaltningsgrupper och viltförvaltningsdelegationer, föreläsningar vid universitet och högskolor samt genom Svensk Jakt och förbundets hemsida. Jägareförbundet arrangerade även Viltforskningsdagar tillsammans med Naturvårdsverket i mars 2017. Ett Kustjaktseminarium med företrädare från såväl departement som myndigheter och jägare från både Sverige och Finland arrangerades under året.

Arbetsgrupper

Jägareförbundets tjänstemän deltar regelbundet i arbetsgrupper, referensgrupper och expertpaneler nationellt och internationellt. Förbundet har bland annat deltagit i följande sammanhang:

- IUCN Nationalkommitté
- Wetlands International
- IUCN Goose Specialist Group
- IUCN Species Survival Commission, Invasive Species Specialist Group
- Fågeldirektivets nationella rapporteringsgrupp
- NOWAC (Nordic Waterbirds In A Changing world)
- Centrala skogsskyddskommittén
- Ringmärkarnämnden
- Nationella skogliga sektorsrådet
- Skogsstyrelsens program Adaptiv ungskogsskötsel
- Våtmarksfondens forskningsgrupp
- Referensgruppen för länsstyrelsernas IT-portal älgdata
- FACE Agri landuse expert group
- FACE bird expert meetings
- FACE CIC Technical Group on ASF (African Swine Fever)
- FACE Lead in ammunition expert group
- FACE Large Carnivore Working Group
- FACE Firearms Expert Group
- FACE Legal Expert Group
- Commission Dialogue on Large Carnivores
- Nationella viltolycksrådet
- SKK jakthundskommitté
- Nationella klövviltsrådet, Naturvårdsverket
- Nationella rovdjursrådet, Naturvårdsverket
- Storfågelforum, Naturvårdsverket
- Kompetensnätverk för kvalitetsutveckling av frivilligbaserad miljöövervakning
- Arbetsgrupp Chronic wasting disease
- SLU:s strategigrupp för Skogsfakulteten

Jägareförbundets tjänstemän deltar i ett antal arbetsgrupper, bland annat i Nationella klövviltsrådet.

Foto: oScaR lind Vall

Hemsidan

Hemsidan är en av Svenska Jägareförbundets absolut viktigaste kanaler för att kommunicera och interagera med allmänhet och jägare. Besöksfrekvensen, räknat i antalet unika besökare, var 1 399 837 under 2017, en ökning med 10,6 procent. Innehållet på Jägareförbundets webbplats består av information om förbundet, jakt, regler, jakt- och viltvårdsuppdraget, nyheter, vilt, jägare och natur. Tjänsten "jakttider" uppdateras kontinuerligt och ger information om alla jakttider, skyddsjaktsparafer, solens och månens upp- och nedgång. Länsjaktvårdsföreningar och jaktvårdskretsar har egna hemsidor, främst med information om den lokala verksamheten. För att skapa tydlighet mellan föreningsinformation och uppdraget från regeringen finns en särskild flik med de nyheter och den information som hänför sig till jakt- och viltvårdsuppdraget. Jakt- och viltvårdsuppdraget har haft cirka 32 285 sidvisningar. Då är de fasta avdelningarna med kunskapsgenererande sidor undantagna.

Webbjaktskolan

Under 2017 påbörjades utvecklingsarbetet med en uppdaterad nylansering av Webbjaktskolan, en webbaserad interaktiv funktion som ger besökaren information om korrekta träfftyper samt skottverkan vid träff i olika områden på fyra olika viltarter.

Viltappen

Svenska Jägareförbundets Viltapp syftar i första hand till att vara ett lättillgängligt och bra stöd vid fältbestämning av vilda däggdjur och fåglar. Viltappen fungerade väl som informationsspridare under 2017. Under året har den uppdaterats med 13 nya däggdjursarter och 25 fågelarter. Därtill har vissa arter uppdaterats med fler bilder. Målet är att fortsätta utveckla appen under 2018 med fler läten och spårtecken. Viltappen hade en bra bit över 400 användare en genomsnittlig dag under året. Totalt har appen sedan lanseringen närmare 180 000 installationer. Under 2017 ökade nedladdningarna med 8,6 procent.

Vilt & Vetande

Vilt & Vetande förmedlar fakta och kunskap om vilt. Mottagare är allmänheten, myndigheter och massmedia. Informationskanalerna är webb, telefon, mejl och en mobilapp. Vilt & Vetandes hemsida har under 2017 haft 313 819 användare, en ökning med 36 procent sedan föregående år. Hemsidan förbättras löpande både till struktur och innehållsmässigt.

SOS Hundjouren

Under 2017 publicerades 176 annonser angående försvunna och upphittade hundar. Jakthundarna upptar en del av innehållet men största andelen annonser handlar om sällskapshundar vilket betyder att tjänsten också används flitigt av hundägare över lag. Tjänsten är också kopplad till sociala medier (Facebook, Twitter) där annonserna per automatik publiceras och kan delas.

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Integration

Under 2017 har Svenska Jägareförbundet genomfört två typer av integrationsprojekt. Det ena har handlat om att ta fram metoder för friluftsdagar i integrationssyfte och det andra har handlat om att ta fram informationsmaterial om den svenska naturen.

Projekt 1 - Friluftsdagarna "Nya svenskar i naturen"

Syftet är att med kunskap om natur och vilda djur öka intresset för att vara ute i skog och mark. När eleverna får vara delaktiga och själva får prova på med olika sinnen är det lättare att ta till sig nya kunskaper. Tre olika friluftsdagar har genomförts under hösten för att kunna ge fler alternativ till upplägg för länsjaktvårdsföreningar och jaktvårdskretsar. Uppföljning har gjorts efter friluftsdagarna och vi kan konstatera att aktiviteterna gjort stort intryck på eleverna och gjort dem motiverade till fortsatt kunskapsinhämtande kring svensk natur och vilda djur. I Östersund den 28 september fick 45 nyanlända gymnasieelever en heldag med information om vad allemansrätten innebär, fågelholksbygge med fågel- och växtkunskap, hundträff med visning av apportering. Östersundsposten gjorde reportage och SR Radio Jämtland gjorde inslag på plats. På Öster Malma den 11 oktober var det 60 gymnasieelever från Nyköping som alla kommit till Sverige under de senaste två åren. Dagen innehöll guidad tur bland djuren i Wildlife Park, luftgevärsskytte, samarbete mellan jakthund och jägare, samt genomgång av våra vanligaste fåglar. SR Radio Sörmland gjorde ett reportage. På Öster Malma den 10 november fick en gymnasieklass från Nyköping med nyanlända uppleva en halvdag med guidning bland djuren i Wildlife Park och sedan information om Jägareförbundets arbete, artkännedom och övningar. Läraren tog med sig material hem för fortsatta övningar på egen hand.

Projekt 2 - Informationsmaterial "Välkommen till den svenska naturen"

Syftet har varit att ge kortfattad baskunskap om naturen för att öka intresse och motivation att lära mer. Broschyren beskriver vår svenska allemansrätt och viltvård samt några av våra vanligaste arter bland däggdjur och fåglar. Broschyren är tänkt att kunna översättas till fler språk om behov finns. Den ska kunna användas vid friluftsdagar, som studiematerial i skolan, SFI-klasser, vid mässor och andra evenemang samt som en allmänbildande information för personer som är nya i Sverige.

Övriga aktiviteter

Länsjaktvårdsföreningar och jaktvårdskretsar gör tillsammans ett antal aktiviteter för att öka integrationen. Ofta genomför de aktiviteterna själva, ibland tillsammans med andra organisationer. Det kan vara deltagande i jakter, friluftsdagar för skolor, Jaktens Dag, lägerskola för ungdomar, jakt dagar för nya jägare från alla grupper, öppet hus för allmänheten, besök i SFI-klasser, med mera. Allt i syfte att förklara hur den svenska naturen och allemansrätten fungerar, samt också hur viltförvaltningen och jakten är organiserad. Allt detta sker för ungdomar av såväl svensk som utländsk härkomst. Två speciellt framträdande aktiviteter är "Det nya jaktlaget", ett tvåårigt integrationsprojekt av Jägareförbundet Gävleborg och Sveaskog i syfte att introducera nya svenskar till jakt och ny gemenskap, samt Jägareförbundet Västra Götaland väst som har en person anställd som arbetar enbart för ungdom- och integration och olika aktiviteter riktade till ensamkommande unga.

I oktober besökte ett 60-tal elever med utländsk bakgrund från Nyköpings gymnasium Öster Malma där de fick lära sig mer om natur, vilda djur och jakt.

Foto: Magnu S Ryd Hol M

Kurser, temadagar och utbildningsmaterial

Totalt rapporterades att 9 950 personer (8 669 under 2016) genomgått en utbildning eller deltagit i temadagar under ledning av Jägareförbundets personal eller av arvoderade instruktörer. Under 2017 öppnades ett nytt webbaserat bokningssystem för kurser, vilket vi bedömer kommer göra att fler går våra utbildningar. Vid årsskiftet presenterades 185 utbildningstillfällen spridda över landet. Utbildningar rörande klövvilt var deltagarmässigt den största satsningen. 5 217 personer deltog och verksamheten redovisas under klövviltförvaltning. Ett temamaterial om rådjur färdigställdes och verksamheten startades upp på ett antal platser. En temautbildning om dovvilt har påbörjats och kommer att processas inom organisationen under våren 2018. En fältsviltutbildning har tagits fram och utbildningar är igång. Under året har nytryck gjorts på delar av säljaksutbildningen tillsammans med Svenska Österbottens Jaktvårdsdistrikt, som samverkar med finska Jord- och Skogsbruksministeriet och Jägarnas Centralorganisation. Under 2017 producerades också broschyren På jakt efter kunskap med förbundets samlade kursutbud för 2018. Broschyren finns tillgänglig både i tryckt och digitalt format.

Skytteinstruktörsutbildning

Utbildningarna har strukturerats och samordnats och genomförs inom länsjaktvårdsföreningarna enligt fastlagda planer.

Yrkesmässig utbildning

Ett elevprov genomfördes för de jaktelever som slutfört sitt första år. De elever som gjort provet tidigare samt årets godkända elever kallades senare till en tvådagars utbildning på Öster Malma. Under hösten skedde antagningen till Viltmästarkursen 2018. Ovanligt många sökande gjorde att alla inte kunde antas till de 20 platserna. Av de sökande med akademisk bakgrund antogs sju.

Universitetsstudier

Under hösten gavs kursen "Viltförvaltning och viltvård" i samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). 32 studenter har deltagit. Redovisning av arbeten samt tentamen skedde i januari 2018. Fokus i denna kurs har varit flerartsförvaltning, det vill säga hur man ska förvalta flera olika populationer av vilt inom ett givet område, samförvaltning, det vill säga att hitta lösningar som alla parter till exempel jord- och skogsbruk, friluftsliv med mera kan acceptera, samt viltets ekosystemtjänster, det vill säga vilka funktioner som skapas i ett ekosystem och som gynnar människor.

Gästföreläsningar på universitet

Under 2017 har förbundets personal föreläst om viltbiologi, viltvård och bevarande, viltövervakning, praktisk viltförvaltning samt viltforskning vid 23 tillfällen för omkring 410 studenter och forskare på olika universitets- och högskolekurser samt seminarier. De lärosäten som besökts är Högskolan i Gävle, Linnéuniversitetet, Linköpings universitet, Lunds universitet, SLU Grimsö, SLU Ultuna, SLU Umeå, Stockholms universitet, Uppsala universitet och Umeå universitet.

Ett urval av genomförda utbildningar 2017, deltagarantalet under 2016 inom parentes.

Artkunskap
414

Etik
390 (517)

Fältsvilt
476

Jaktledarutbildning
538 (977)

Ledarutbildning
skytte
239 (97)

Säl och säljakt
68 (128)

Viltvårdsområden
166 (594)

Viltundersökare
461 (596)

Viltvård
115 (388)

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Skydds jakt

Svenska Jägareförbundet samverkar med myndigheter och organisationer vad gäller skydds jakt och skadeförebyggande åtgärder, exempelvis Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, LRF, viltförvaltningsdelegationer, polismyndigheterna och Viltskadecenter.

Skydds jakt är idag ett tämligen vitt begrepp som omfattar olika åtgärder för att förhindra skador inom jordbruk, djurhållning, skogsbruk, vägtrafik och på fastigheter. Insatserna berör en mängd olika arter i en rad olika situationer och rör inte bara stora rovdjur. Det kan gälla grävling under ett bostadshus, gäss på badstränder eller i jordbruksgrödor, älg och rådjur i villabebyggelse, olämpliga bäverfördämningar, kron- och älgskador på skog eller vildsvinsskador i jordbruk och anläggningar.

Rådgivning kan gälla enskilda skydds jaksbeslut eller allmänna skydds jaksbestämmelser. Ofta är rådgivningen också förknippad med råd om hur skador kan förebyggas.

Skydds jaktens omfattning och aktuella arter

I södra Sverige har ett stort antal remisser besvarats och Skåne sticker fortfarande ut som det län som hanterat flest remisser kring skydds jakter av olika arter.

Den art som flest skydds jaksremisser gäller är vitkindad gås. Koltrast, duvor, övriga gäss, skarv, knölsvan, kronhjort, dovilt, räv, grävling, rådjur och älg är andra arter som behandlas. Skydds jaksansökningar på dovhjort har ökat jämfört med tidigare år.

En oroande trend är att skydds jakt allt oftare ses som populationsreglerande. En skydds jaks syfte är att motverka skador. Populationsreglering sker under ordinarie jakttid.

I mellersta Sverige förekommer en del skydds jakt avseende kron- och dovilt. Skydds jaksärendena hanteras av länsstyrelserna i enlighet med upprättade förvaltningsplaner vilka beslutats av respektive läns viltförvaltningsdelegation. I något län har länsstyrelsens beslut överklagats till Naturvårdsverket och regelmässigt ger Naturvårdsverket den klagande rätt vilket upplevs som anmärkningsvärt av både länsstyrelse och viltförvaltningsdelegation i aktuellt län då den regionala förvaltningen därmed åsidosätts.

Skydds jaksärenden avseende älg är mycket sällan förekommande. Skydds jaksärenden på storfågel såsom vitkindad gås och trana tenderar att öka. Skydds jakt på bäver och rivning av bäverns hyddor och dammar förekommer årligen i flertalet län i Mellansverige.

När det gäller de stora rovdjuren kommer det in flest ansökningar om skydds jakt på varg i de områden där vargar är vanligast och på björn i norra delen av Dalarnas län. Skälen

I södra Sverige är det flest remisser när det gäller skydds jakt på vitkindade gäss.

Foto: nikla S lil JeBäck

för ansökningarna är framför allt skador på får, ren och jakthundar men kan också vara oönskat beteende hos vissa vargar. De flesta tillstyrkta skyddsjaktsansökningarna avser skyddsjakt i norra Dalarna inom renskötselområdet men även i övriga Mellansverige förekommer skyddsjakter på varg. Skyddsjakten på de hybridiserade vargarna i Södermanland har rönt stor uppmärksamhet från många håll.

I skyddsjaktsärenden på framförallt varg sker oftast en dialog mellan länsstyrelsen och Jägareförbundets fältpersonal innan beslut tas och i en del skyddsjakter bistår Jägareförbundet länsstyrelsen med den praktiska planeringen av jakterna.

I norra Sverige är trenden fortsatt att länsstyrelserna hanterar beslut om skyddsjakt snabbt, oftast utan att inhämta yttranden externt. Vid skyddsjaktsansökningar på älg inhämtas yttranden från älgförvaltningsgrupperna.

Omfattningen av skyddsjakt på älg är relativt låg och intentionen är att älgar ska fällas under ordinarie jakt. Omfattningen av avskjutningen under januarijakten i Västerbotten och det så kallade "jaktidsfönster" som medgav jakt under ett par veckor runt årsskiftet i delar av Norrbotten har dock setts som en form av skyddsjakt och har på sina håll väckt starka reaktioner, särskilt med tanke på årets svåra snöförhållanden.

Skyddsjakten på björn hamnade i fokus under 2017 då omfattningen av skyddsjakten i Norrbotten ledde till en helt inställd licensjakt. Även lodjursjakten 2018 blev ytterst begränsad med hänvisning till tidigare genomförda skyddsjakter. Avvägningen mellan rovdjursstammarnas storlek och hänsyn till renskötselns toleransnivåer gör denna fråga svårhanterad och skapar misstroende mot myndigheternas hantering av frågorna.

Järvstammen visar en tydlig trend att sprida sig från fjällområdena ner i skogslandet. Skyddsjakt i renskötselområdet är fortfarande den enda förekommande jakten, hantering av detta i Jämtland ledde till att Naturvårdsverket återtog beslutanderätten om skyddsjakt på järv i det länet.

Lostammens storlek är svårbedömd och varierar relativt kraftigt mellan åren av naturliga orsaker. Inventeringar görs främst av naturbevakare och samebyarnas rovdjursansvariga med ett ökande stöd av jägarna via Skandobs.

Grågässen fortsätter att öka i mängd i norra Sverige och de varmare höstarna med senare snöfall och isläggning gör att gässen blir kvar längre. Jakt sent på hösten på kvarvarande gäss omöjliggörs dock av dagens jakttider. Även sångsvan och tranor ökar och innebär på vissa håll stora problem för lantbruket. Här arbetar myndigheterna än så länge mer med skrämselförsök än skyddsjakt.

Sälen utgör fortsatt ett problem för både yrkesfisket och fritidsfisket. I Bottenviken är vikaresälen ett större problem än gräsälen. Den tillåtna skyddsjakten påverkar beståndets storlek marginellt och förändrar inte heller problembilden i stort.

Skyddsjakt på bäver och rivning av bäverns hyddor och dammar förekommer årligen i de fyra nordliga länen. Intresset för bäverfångst med slagfälla ökar och en arbetsmodell arbetas fram i samarbete med länsstyrelsen och Trafikverket i Norrbotten.

Skyddsjakten på björn hamnade i fokus under 2017 då omfattningen av skyddsjakten i Norrbotten ledde till en helt inställd licensjakt.

Foto: MoSt PHOTO S

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Analys av skadebilden

Tidigare undersökningar har visat att jägarna och brukarna har en samstämmig bild av omfattningen av skador på grödor och skog samt huruvida skadebilden är acceptabel. Det kan förklara att bara enstaka procent av brukarna uppgav att de upplever en konflikt gentemot jaktkortslösarna. Det var dock en relativt stor andel i respektive grupp som ansåg att skadorna på grödor och skog inte var acceptabla. Detta är en given utmaning inom viltförvaltningen de närmaste åren, men samsynen om skadornas omfattning bör möjliggöra god samverkan om behovet av åtgärder.

För norra Sverige är skadebilden rörande rovdjur och renskötsel relativt konstant över tid, dock stack björnjakten ut i Norrbotten under fjolåret. Sälens inverkan på främst kustfisket är mycket stor. Lantbruket har ökande problem med gäss, tranor och svanar.

I mellersta Sverige tenderar antalet ärenden att öka. Särskilt avseende vitkindad gås, men även klövvilt i viss omfattning. Ett fortsatt stort antal skyddsjaktsansökningar inlämnades på varg för skador orsakade på tamdjur och hundar.

För södra delen av landet sker fortfarande en ökning av skyddsjakter framförallt på gäss. De milda vintrarna gör att koncentrationen av övervintrande gäss ökar för varje år. Ett stort antal vitkindade gäss, grågäss och kanadagäss stannar nu hela vintern. Även svanar ger allt större problem i höstsådda grödor.

Generellt gäller att när en allt större del av arealen sköts av älgskötselområden minskar ansökningarna om skydds jakt efter älg. Dessa hanteras inom respektive område. Kronviltet ökar och kan inom vissa områden orsaka skador. Detsamma gäller dovvilt. Om man undantar klövviltet så är det uppenbart att gäss, skarv och säl är arter där samhället måste ta ett större ansvar för jordbruket och fisket.

Om man undantar klövviltet så är det uppenbart att gäss, skarv och säl är arter där samhället måste ta ett större ansvar för jordbruket och fisket.

gäSS: nikla S l il JeBäck
Ska RV: kennet H Jo Han SSon ,
gRäSäl : MoSt PHot oS

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Bistå vid förvaltning av de stora rovdjuren

Svenska Jägareförbundet har inför licensjakten på varg 2018 tillsammans med länsstyrelserna hållit informationsmöten om innehållet i länsstyrelsernas beslut, informerat om jakträttsliga krav, vikten av tydliga regler för deltagande, säkerhet, jaktetik, mediehantering samt hur man bemöter eventuella vargaktivister. För det senare har Jägareförbundet tagit fram ett särskilt faktablad, Att hantera jaksabotage. Målet är att så långt som möjligt undvika att de provokationer som jägarna utsätts för ska eskalera.

Jägareförbundet har under året bistått myndigheterna, främst länsstyrelserna, vid skyddsjakter på varg och lo utanför renskötselområdet. Bidragen har främst varit hjälp med att organisera jakt, utse jaktledare och utbilda de jägare som ska genomföra skyddsjakt. Förbundet har även bidragit med kartmaterial samt upprättat kontaktlistor.

I Södermanland konstaterades en kull med hybrider mellan hund och varg. Hybridiseringen är oönskad då dessa hybrider riskerar att ha ett oskyggare beteende som i sig kan öka till ökad skadebild på tamdjur och kan dessutom utgöra ett genetiskt hot mot vargstammen. Jägareförbundet har haft ett tätt samarbete med länsstyrelsen i Södermanland och har i det fallet även svarat för direkt jaktledning.

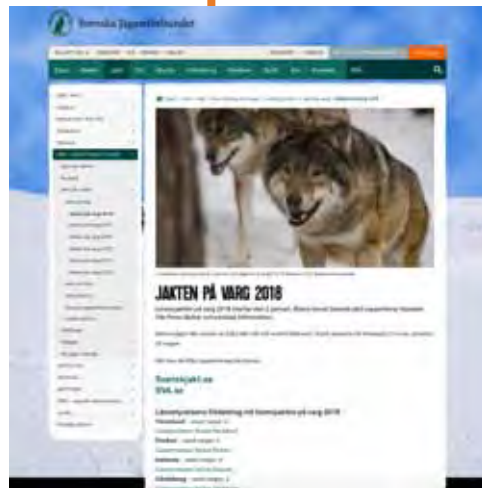
Beslut om skydds- och licensjakt som fattats under året finns redovisade eller länkade till på vår hemsida. Särskilda samlingssidor finns också för björn-, lo- och vargjakten. Där finns övergripande regelverk samt länkar till beslut på nationell eller regional nivå.

Jägareförbundet har under året tecknat ett tidsbegränsat avtal med Naturvårdsverket om inventering av stora rovdjur. Naturvårdsverket har meddelat att avtalet i fortsättningen faller under upphandlingsreglerna, vilket förklarar att avtalet är tidsbegränsat till våren 2018.

Jägareförbundet har av Naturvårdsverket fått i uppdrag att i samarbete med länsstyrelserna samla in DNA prover från varg i stor skala från och med 1 oktober 2017 till och med 31 mars 2018. Målet är få fram ett vetenskapligt underbyggt omräkningstal för att beräkna vargpopulationens storlek. Förbundet har därför inom ramen för inventeringsavtalet i stor skala verkat för att jägarkåren ska samla vargspillingning.

Under året har jägarna även samlat DNA från björnsplinning i de mellansvenska länen, totalt samlades det in över 3 000 prover. Resultatet är under bearbetning.

Den av länsstyrelserna beslutade licensjakten på varg har återigen varit föremål för juridiska processer. Länsstyrelsernas beslut om att för 2018 medge jakt på totalt 22 vargar i fem län överklagades både av dem som ville att jakten skulle stoppas och av dem som menade att fler vargar borde fällas. Samtliga överklagningar avslogs. Förbundet konstaterar att förordningsändringen som innebär att beslut om jakt på varg ska meddelas senast 30 september gör att de juridiska avgörandena hinns med, men att konsekvensen är att länsstyrelserna tvingas ta beslut utifrån gammal kunskap om vargläget.

Beslut om skydds- och licensjakt som fattats under året finns redovisade eller länkade till på vår hemsida. Särskilda samlingssidor finns också för björn-, lo- och vargjakten.

Arbete med att motverka illegal jakt

Jägareförbundet har under ett antal år aktivt medverkat i studier vid SLU om motiv och bakomliggande faktorer för illegal jakt på främst stora rovdjur. Resultaten publicerades under 2016 och förbundet har under 2017 vid ett tiotal tillfällen kommunicerat resultaten vid konferenser, workshops och seminarier. Liksom tidigare studier pekar även denna på vikten av en fungerande legal förvaltning där de som ska leva med djuren i fråga känner sig delaktiga. Förbundet arbetar därför på alla nivåer för att få en fungerande förvaltning av de stora rovdjuren på plats, vilket är den enda långsiktiga lösningen för att minimera det illegala dödandet av stora rovdjur. Under 2017 var det främst inventeringen samt förvaltningen av lodjur som upplevdes inte fungera. Sannolikt kommer detta att innebära förstärkta insatser under 2018 för att skapa förtroende för den legala förvaltningen och minimera den illegala jakten på lo.

Den illegala jakten på klövvilt upplevs förekomma, men inte öka. Främst drivs denna verksamhet av ekonomiska intressen som kan förväntas öka med ökat intresse för viltkött och stigande priser. Förbundet har under året bistått polisen vid enstaka tillfällen med organisation av övervakning där illegal jakt upplevs förekomma samt rådgivning i hur polisen bör agera.

Minskade skadskjutningar, särskilt på björn och varg

Under 2016-2017 undersökte SLU jägarkårens skyttevanor på uppdrag av Jägareförbundet. Undersökningen visar att den absoluta majoriteten, över 90 procent av jaktkortslösarna som hade jagat under det senaste året, hade egna vapen för jakt och hade bedrivit någon form av övningsskytte. Samtidigt undersöktes tillgången till skjutbanor. Resultaten kommer att utnyttjas under 2018 och framgent för att sätta ytterligare fokus på betydelsen av övningsskytte för att minska risken för skadskjutningar. 19 procent av jägarkåren hade övat skytte på björnfigur, vilket kan jämföras med att 12 procent av jägarna uppgav att de jagat björn, varg eller lo.

Inför vargjakten 2018 anordnades särskilda skytteövningar på vargfigurer på flera platser. Skytteövningen genomfördes på naturtrogna vargmåltavlor och i simulerade jaktliga situationer. Allt i syfte att minimera risken för skadskjutningar.

Förbundet arbetar på alla nivåer för att få en fungerande förvaltning av de stora rovdjuren på plats, vilket är den enda långsiktiga lösningen för att minimera det illegala dödandet av stora rovdjur.

Foto: MoSt PhotoS

PRAKTISK JAKT OCH VILTFÖRVALTNING

Bly i ammunition

Svenska och utländska vetenskapliga studier visar på förekomst av blyrester från ammunition i viltkött och förhöjda blodblyhalter hos konsumenter av viltkött. För Svenska Jägareförbundet är viltköttets status som värdefull resurs och nyttigt livsmedel av central betydelse. Skulle det finnas negativa hälsoeffekter av att konsumera någon form av viltkött är det dessutom sannolikt jägarkåren som utgör en eventuell riskgrupp.

Jägareförbundet undersökte tillsammans med Livsmedelsverket och Statens Veterinärmedicinska Anstalt förekomsten av blyrester från ammunition i svenskt viltkött 2012-2014. Sedan dess har förbundet kommunicerat nya råd om köttantering som minimerar risken att man får bly i viltköttet och i miljön. Arbetet fortsatte under 2017, bland annat förordar förbundet användande av blyfri ammunition. Förbundet har upplevt en tydlig förändring i attityderna till blyfri ammunition sedan 2014, vilket även börjat avspeglas i försäljningssiffror från handeln.

Förbundet har sammanfattat kunskapsläget om miljö- och hälsoeffekter av bly i ammunition på hemsidan: <http://jagareforbundet.se/jakten/kottantering/>. Där finns även beskrivningar av hur man skär rent, ammunitionsalternativ och hur man väljer blyfri ammunition.

Under 2016-2017 har förbundet finansierat attitydstudier av jägarkårens val av ammunition och syn på ammunition som innehåller bly respektive blyfria alternativ. Materialet analyseras för närvarande av SLU. Resultaten kommer att presenteras under våren 2018 och utgöra beslutsunderlag för förbundets kommunikation inför jaktsäsongen 2018-2019 och framåt.

Arbetet med att minska miljöpåverkan av blyammunition

Svenska Jägareförbundets arbete med att minimera både miljöpåverkan och hälsoeffekter av bly i ammunition går hand i hand. Exempelvis måste det kött som skärs bort för att minimera risken att få bly i viltkött tas omhand så att inte vilda djur kommer åt det. All förbundets rådgivning tar därmed upp både miljö- och hälsoeffekter. Idag är råden inarbetade i förbundets utbildningar och kommunikation om jakt, val av ammunition och tillvaratagande av viltkött. Slutsatserna och råden har även anammats av utländska myndigheter och jägarorganisationer. Resultaten har kommunicerats internationellt till myndigheter och intresseorganisationer under 2017.

Förbundet har tagit aktiv del i arbetet med ammunitionsbly inom den europeiska jägarfederationen FACE och förbundets faktaunderlag används nu som mall i arbetet med rekommendationer för köttantering och ammunitionsval i hela Europa.

Förbundets utbildningar i köttantering och för viltundersökare har kompletterats med de nya resultaten, som även kommunicerats gentemot företrädare för vilthanteringsanläggningar.

Jägareförbundet har under 2017 fortsatt föra en aktiv dialog med Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen (KEMI), The European Chemicals Agency (ECHA) samt ammunitionsindustrin och vapenhandlarbranschen för att öka kunskapen om potentiella effekter av ammunitionsbly, behov av åtgärder och behov av produktutveckling.

Förbundet bistår regelmässigt skyttesammanslutningar med generella råd om hur man undviker att bly sprids från skjutbanor. Anläggs banorna på ett korrekt sätt sprids inte bly utanför anläggningarna, vilket kan förklara att förbundet endast hanterat enstaka förfrågningar från skjutbanor under året.

Trikinprovtagning

På webben har Jägareförbundet en film om trikinrest. Under 2017 hade filmen 25 072 visningar. Sedan filmen lades ut har den setts av 45 168 personer. Adressen är: <http://jagareforbundet.se/jakten/jaktnyheter/2013/10/sa-tar-du-ett-trikinprov/>. En film om hur man tar trikinprov finns också på förbundets viltmatsajt.

Genom utbildning av viltundersökare nås många jaktlag och jägare av informationen om trikinprov. I Jägareförbundets jaktledarutbildning, vildsvinsutbildning och på temakvällar informeras också om vikten av trikinprovtagning. Genom broschyren Jägare, dela med dig, som spridits på bland annat många mässor informeras också om de speciella regler som gäller för vildsvin och björn.

Jaktåret 2016/2017 fälldes nästan 103 000 vildsvin. Enligt zoonosdirektivet måste samtliga laboratorier anmäla trikinprov till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Trikinproverna för 2017 är dock inte sammanställda förrän i maj.

3. VILTÖVERVAKNING

Mål

- Kunskapen om det svenska jaktbara viltets tillstånd och utveckling är god.
- Heltäckande avskjutningsstatistik för alla jaktbara viltarter.
- Effektiv organisation som på förfrågan kan bistå myndigheter med att sprida information om sjukdomar hos vilt och med insatser i samband med provtagning.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska följa de jaktbara viltstammarnas utveckling, dokumentera och sammanställa data av hög kvalitet om vilttillgång och avskjutningar samt informera om den enskilde jägarens betydelse för viltövervakning och provtagning av vilt. Förbundet ska bidra till utveckling och tillämpning av metoder för datainsamling och avskjutningsstatistik i samarbete med Naturvårdsverket. Förbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in via förbundets metod Älgobs och överföra dessa data till länsstyrelsernas rapporteringsverktyg och informationsportal Älgdata (www.algdata.se).

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska:

- Redovisa avskjutningsstatistik och uppskattningar av vilttäthet 2017 för allt jaktbart vilt, med beskrivning av hur dessa data har kvalitetssäkrats, och hur förbundet tillhandahåller dessa kunskaper på ett lättillgängligt sätt för allmänheten,
- Föreslå hur lokal och regional övervakning av vildsvinsförekomst kan ske.
- Beskriva de jaktbara stammarnas utveckling och redovisa sådana analyser som görs i huvudsak av klövvilt.

Avskjutningsstatistik

Den valda insamlingsmetoden som baseras på rapportering ifrån jaktområden möjliggör en hög geografisk upplösning (jaktvårdskretsar sedan 1996) och metoden har använts i Sverige sedan 1939. Den har sedan 2000 kompletterats med en enkätundersökning till jaktkortslösare.

För att säkerställa en hög kvalitet på data sker kvalitetssäkring av data i flera led. Jaktområdena lägger själva in rapporterna, oftast av en jaktledare som ansvarar för, och bokför detta under jaktåret. Sedan följs rapporteringen upp av en ansvarig i jaktvårdskretsen, jaktvårdskonsumenten i respektive län samt en slutlig genomgång nationellt.

En viktig funktion i kvalitetsarbetet är extern granskning och huvudsakligen sker den genom publicering i vetenskapliga artiklar, examensarbeten och rapporter. Under 2017 levererades data till forskare och studenter vid universitet och dessutom till flera myndigheter, journalister, intresseorganisationer med flera.

Avskjutningsstatistiken presenteras helt eller delvis i bland annat Skogsstatistisk årsbok och i Jordbruksverkets statistik. För att öka tillgängligheten på jaktstatistik har förbundet utvecklat nya funktioner och förbättrade statistikverktyg på portalen www.viltdata.se. Den nya versionen lanserades under 2016.

Svenska Jägareförbundet ska redovisa avskjutningsstatistik och uppskattningar av vilttäthet 2017 för allt jaktbart vilt.

Foto: nikla S Lil JeBäck

Viltdata

I augusti 2016 lanserade förbundet en helt ny version av det webbaserade systemet Viltdata och systemet har nu använts under hela jaktåret 2016/2017. I jämförelse med tidigare system fokuserar nya Viltdata på flerartsförvaltning, och medger exempelvis möjlighet att registrera biologiska data som vikt och ålder för samtliga klövviltsarter, något som tidigare endast var möjligt för älg. Under jaktåret 2016/2017 registrerades vikter för totalt 23 416 älgar, 770 kronvilt, 272 dovvilt, 1 065 vildsvin och 438 rådjur. Förutom för älg utgör detta endast mindre andelar av det klövvilt som registrerats, vilket visar på en stor potential att öka inrapporteringen av sådana uppgifter.

Under året registrerade Viltdata totalt 135 837 besök av 44 566 unika besökare. Belastningen på systemet var relativt jämn under året med undantag av en markant ökning under oktober, vilket sammanföll med starten av älgjakten i södra Sverige samt återupptagandet av älgjakten efter brunstuppehåll i norra Sverige (se figur). Den enskilt högsta belastningen under året noterades måndag den 9 oktober klockan 19 med 333 samtidiga sessioner.

Belastningen på systemet var relativt jämn under året med undantag av en markant ökning under oktober, vilket sammanföll med starten av älgjakten i södra Sverige samt återupptagandet av älgjakten efter brunstuppehåll i norra Sverige.

Utvecklingen under 2017 har främst fokuserat på utökade presentationsmöjligheter. Exempelvis finns nu publika rapporter som bygger på data från de nya observationsmetoder (kronobs, klövviltsobs) som för närvarande testas och ska utvärderas av Sveriges Lantbruksuniversitet. Under 2018 kommer utvecklingen främst att fokusera på förenklingar i syfte att öka användarvänligheten.

VILTÖVERVAKNING

Beräknad avskjutning jaktåret 2016/2017

Avskjutningen av varg, lodjur och björn baseras på de till länsstyrelserna inrapporterade djuren från licensjakten, vilka publiceras på SVA:s hemsida. Avskjutningen av dal- och fjällripa baseras till övervägande del på den till länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län inrapporterade avskjutningen på statens mark ovan odlingsgränsen. Till dessa värden har summerats den skattning som Jägareförbundet genomför nedan odlingsgränsen. Avskjutningen av mårhund baseras på de av Mårhundeprojektet kvalitetssäkrade och kända mårhundar som avlivats. Avskjutningen av älg baseras på inrapporterade älgar till länsstyrelsen.

Beräkning av årlig tillväxt

Årlig genomsnittlig tillväxt i ett 30-års och 10-års perspektiv har beräknats för de viltarter där avskjutningen skattas samt för älg. En linjär regression har anpassats till avskjutningsdata. När lutningskoefficienten i regressionen varit signifikant skild från noll har en trend påvisats, där ett plustecken visar att avskjutningen ökat och ett minustecken att den minskat. I de fall lutningskoefficienten inte varit skild från noll har avskjutningen angivits som stabil.

Den genomsnittliga årliga tillväxttakten har beräknats utifrån regressionens värden. Förutom för björn, lodjur, varg (anmäls till länsstyrelsen), mufflon (ej tillräckliga dataserier) och mårhund (data från mårhundeprojektet) saknas beräkningar för dal- och fjällripa samt fasan, gräsand och rapphöna. Se särskilda kommentarer för dessa arter på nästa uppslag.

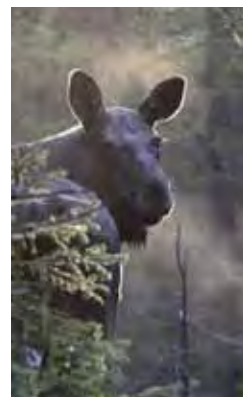
Skattning av viltstammarnas storlek

Avskjutningsstatistiken speglar oftast populationernas storlek men det förutsätter att uttaget ur viltpopulationerna är proportionellt mot antalet djur. För att skatta ett absolut mått eller index på tätheten av olika viltarter finns bara ett begränsat urval av metoder att använda.

En prioriterad fråga i viltövervakningen är att utveckla skattningsmetoderna. Exempel är behovet av robusta skattningar i områden med relativt få data eller för arter med låg avskjutning, då osäkerheterna kan bli stora. Ett projekt har påbörjats under året i syfte att utvärdera möjligheten att använda den statistiska metoden Bayesiansk inferens som en metod i skattningen. Resultaten är hittills lovande och projektet kommer att fortsätta under 2018.

Spillningsinventering används för bland annat klövvilt men även tillsammans med fångst-återfångstmetodik som bygger på individidentifiering (till exempel björnar och DNA ifrån insamlad spillning).

Svenska Jägareförbundet har under flera år arbetat för att införa metoder som ger skattningar av tätheter eller trender. Förbundet har infört spillningsinventering av älg och rådjur i klövviltsförvaltningen och vi arbetar med att komplettera älgobsen med observationsinventeringar av kronvilt och i klövviltsobsen även vildsvin, dovvilt och rådjur. Observationer av björnar under älgjakten är en etablerad metod och förbundet utvärderar nu om även observationer av lodjur kan användas på samma sätt.

Avskjutningen av älg baseras på rapporterade älgar till länsstyrelsen. Avskjutningen av mårhund baseras på Mårhundeprojektets underlag.

Foto: MoSt PhotoS

Art	Fällda	Årlig tillväxt (%)		Kommentar
	2016/17	30 år	10 år	
Klövsvilt				
Dovvilt	36 564	+22	+9	Under de senaste åren har avskjutningen ökat i syfte att minska koncentrationer, varför den troligen inte speglar dovstammens utveckling under dessa år.
Kronvilt	8 420	+17	+11	Avskjutningen regleras av länsstyrelsen via planer. Den ökande trenden speglar främst ökande populationer.
Mufflon	647			Lokal och sporadisk förekomst gör denna art svår att skatta. Avskjutningen sannolikt underskattad.
Rådjur	108 191	-5	stabil	På lång sikt en minskning sedan toppåren under rävskaften. Under senaste perioden bedöms stammen vara konstant.
Vildsvin	102 923	+17	+10	Trenden speglar en ökning sedan riksdagen 1987 beslutade att arten ingår i den svenska faunan. Ökningen har avstannat de senaste åren. Se även bilaga.
Älg	80 694	-1	stabil	Avskjutningen beslutas av länsstyrelsen via tilldelning och avskjutningsplaner. Den långsiktigt minskande trenden speglar en minskande population vilket också varit förvaltningens mål.
Övriga däggdjur				
Bisam	26	-15	-19	Minskat av okänd orsak sedan en topp för 30 år sedan. Invasiv art som ska utrotas inom EU.
Björn	218			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen.
Bäver	7 693	+2	stabil	Långsiktigt ökande trend på grund av återetablering.
Fälthare	24 714	-5	-6	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt.
Grävling	26 717	stabil	stabil	Avskjutningen varierar relativt kraftigt mellan år, men uppvisar ingen trend över längre tid.
Iller	2 489	stabil	-7	Trenden kan eventuellt spegla en minskad stam, då det finns tecken på minskning i delar av Västeuropa.
Lodjur	81			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen.
Mink	5 997	-12	-7	Trenden speglar troligen delvis en minskande population. Minken är införd i Sverige och betecknas som invasiv.
Mård	12 616	-3	+4	På lång sikt en minskning som troligen är kopplad till rödrevens återhämtning efter rävskaften, trenden har brutits på senare tid.
Mårdhund	22			Främmande art där förvaltningens mål är att förhindra etablering. Minskad avskjutning över tid speglar troligen ett minskat antal djur.
Rödräv	62 248	+4	stabil	På lång sikt en ökning sedan skabbepidemin på 1980-talet.
Skogshare	14 586	-25	-7	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt.
Varg	25			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen.
Vildkanin	20 898	-11	stabil	På lång sikt en minskande trend som delvis kan bero på införseln av kaninpestviruset myxomatos.

VILTÖVERVAKNING

Gräsand, fasan och rapphöna

Gräsand, fasan och rapphöna är tre arter där man sätter ut fåglar som sedan jagas samma år. Vid dessa jakter skjuts ofta ett stort antal fåglar på relativt små arealer vilket påverkar insamlingen av avskjutningsstatistiken påtagligt. Trender påverkas mycket och olika metoder har använts för att normalisera data med hänsyn till utsatta fåglar som fälls. Detta arbete pågår fortfarande och avsaknad av trendmått för dessa arter är en följd av stora svängningar, som i sig är ett resultat av utsättningsarnas effekter på statistiken. Arbetet med att hitta bästa möjliga sätt att statistiskt behandla data för dessa tre arter fortgår.

Gräsand, liksom fasan och rapphöna, är tre arter där man sätter ut fåglar som sedan jagas samma år. Arbetet med att hitta bästa möjliga sätt att statistiskt behandla data för dessa tre arter fortgår.

Foto: Madeleine Lew ande R

Grågås och kanadagås

Grå- och kanadagås är de två gåsararter som skjuts i större omfattning i Sverige. Det mesta tyder också på att arternas avskjutning samvarierar mellan år vilket förmodligen beror att arterna jagas främst i Skåne och jaktuttaget i Sveriges sydligaste landskap beror mycket på klimat under höst och vinter. Trenden i avskjutning hos grågås fortsätter att vara ökande vilket speglar en fortsatt tillväxt i populationen. Kanadagåsens avskjutning verkar dock ha stabiliserats på en ganska hög nivå, en utveckling som också återfinns i populationsdata. Man kan tolka övergången till en stabil fas hos kanadagåsen som att jakten idag reglerar populationen medan jakten på grågås inte räcker till för att bromsa tillväxten.

Dalripa och fjällripa

Insamling av statistik från den så kallade fria småviltsjakten sköts av länsstyrelserna. Anledningen till att data saknas för flera år under 2000-talet kan härledas till insamlings tekniska svårigheter hos länsstyrelserna och till bristfälligt utbyte av data med Jägareförbundets viltövervakning. Enligt Svensk Fågeltaxering så uppvisar dalripan en negativ populationsutveckling under senare tid medan fjällripan ökar kraftigt. Troligen finns också en korrelation mellan dessa två arters variation mellan åren då fjällripor oftast, men med flera undantag, skjuts under jakt som i huvudsak riktas efter dalripa.

Art	Fällda	Årlig tillväxt (%)		Kommentar
	2016/17	30 år	10 år	
Fåglar				
Alfågel	80	-17	stabil	Trenden speglar främst minskande jakt.
Björktrast	1 163	stabil	+12	Relativt låga antal medför att trenden är svår att tyda.
Bläsand	341	-18	stabil	Trenden speglar främst minskande jakt.
Bläsgås	242	stabil	stabil	För låga antal för att kunna fastställa någon trend. Populationen i tillväxt.
Dalripa	32 015			Se särskild kommentar.
Ejder	2 017	-13	stabil	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer.
Fasan	15 277			Utsättningar påverkar. Se särskild kommentar.
Fiskmåås	8 850	-4	stabil	Trend speglar förmodligen långsamt minskande populationer.
Fjällripa	10 060			Se särskild kommentar.
Grågås	22 192	+14	+7	Se särskild kommentar.
Gråtrut	11 490	-3	stabil	Skjuts främst under jakt vid soptippar och liknande. Antalen beror till stor del på rapporter från enskilda jägare vilket medför stora variationer mellan år. Populationen minskande.
Gräsand	66 922			Utsättningar påverkar. Se särskild kommentar.
Havstrut	1 025	-7	-12	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer.
Järpe	4 061	-5	-9	Trenden speglar främst minskad jakt.
Kaja	69 480	+4	+4	Trend speglar ökande populationer.
Kanadagås	21 313	+2	stabil	Se särskild kommentar.
Knipa	6 516	-4	stabil	Trenden speglar minskad jakt.
Kricka	4 307	-4	stabil	Trend speglar minskad jakt och möjligen minskande populationer.
Kråka	69 900	-1	-3	Trend speglar troligen minskande populationer.
Morkulla	1 089	-16	stabil	Trend speglar främst förändringar i jakttid.
Nötskrika	15 989	+1	stabil	Stabil trend trots svag minskning i populationer.
Orre	16 766	-2	-10	Trend speglar populationsutveckling samt minskad jakt i södra Sverige.
Rapphöna	2 339			Utsättningar påverkar. Se särskild kommentar.
Ringduva	59 549	stabil	stabil	Ingen direkt trend trots växande populationer vilket möjligen tyder på minskad jakt. Jakttiden spelar stor roll för historiska jämförelser.
Råka	13 109	stabil	stabil	Ingen trend i avskjutningen, speglar relativt stabila populationer.
Sjöorre	274	-16	stabil	Trenden speglar minskad jakt
Skata	35 925	stabil	stabil	Ingen trend i avskjutningen och långsamt minskande populationer.
Småskrake	277	-15	stabil	Trend speglar främst minskad jakt men också minskande populationer.
Stadsduva	5 630	stabil	stabil	Populationen stabil vilket speglas i avskjutningen.
Storskrake	624	-5	stabil	Trenden speglar minskad jakt
Sädgås	2 212	-2	stabil	Låga antal och stora årsvisa variationer gör trend svårtydd.
Tjäder	15 158	-2	-8	Populationen relativt stabil. Trenden speglar främst minskad jakt i södra Sverige
Vigg	2 951	-22	stabil	Trenden speglar minskad jakt.

VILTÖVERVAKNING

Sjukdomsövervakning och linjeorganisation

Enligt jakt- och viltvårdsuppdraget ska viltövervakningen innefatta en "organisation som på förfrågan kan bistå myndigheter med att sprida information om sjukdomar hos vilt och med insatser i samband med provtagning". Förbundets linjeorganisation för sjukdomsövervakning består av löpande verksamhet samt en beredskapsorganisation. Inom den löpande verksamheten upprätthåller och sprider förbundet kunskap om viltsjukdomar, inklusive ny forskning. Information förmedlas via exempelvis hemsidan, sociala medier, seminarier och faktablad.

Under 2017 har informationen till jägare och allmänhet till stor del rört avmagrings-sjuka hos hjortdjur (Chronic Wasting Disease, CWD), men förbundet har också informerat om exempelvis viltets generella hälsostatus i Sverige, fågelinfluensa och afrikansk svinpest. För att bidra till den generella viltsjukdomsövervakningen, som till stor del baseras på löpande undersökning av avlivade sjuka djur samt upphittade självdöda djur (fallvilt), samarbetar förbundet med Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA). Det innebär att samtliga lokalkontor har ett lager av provtagningsmateriel att tillhandahålla till den som har fallvilt att skicka in.

Chronic Wasting Disease - CWD

CWD är en nordamerikansk prionsjukdom som infekterar hjortdjur. De första fallen i Europa upptäcktes i Norge 2016, vilket innebär en risk att sjukdomen sprids till Sverige, eller redan finns här. Förbundets CWD-information har uppdaterats kontinuerligt och finns samlad på hemsidan <https://jagareforbundet.se/vilt/cwd-chronic-wasting-disease/> tillsammans med länkar till information från myndigheter. Till SVA har förbundet tillhandahållit viltövervakningsdata på hjortviltstammarnas status, vilket behövs för planeringen av den av European Food Safety Authority beslutade övervakningen av CWD som ska genomföras i Sverige 2018-2020.

Afrikansk svinpest

Afrikansk svinpest är en ny viltsjukdom som sprider sig i östra EU. Den infekterar både vildsvin och tamgris. Information finns samlad på förbundets hemsida <https://jagareforbundet.se/vilt/nytt-fran-viltforskningen/2017/02/afrikansk-svinpest-vad-ar->

Chronic Wasting Disease hos hjortdjur och afrikansk svinpest är två sjukdomar som har varit aktuella under 2017.

Foto: MoSt PhotoS

det-och-hur-minskar-vi-risken-for-utbrott-i-sverige/. Förbundet bevakar utvecklingen och har under året bland annat deltagit i ett internationellt seminarium i Bulgarien. Förbundet ingår som samarbetspartner i ett treårigt Formasfinansierat forskningsprojekt om afrikansk svinpest som syftar till att undersöka möjliga åtgärder för att hejda en eventuell smittspridning i Sverige.

Förbundets beredskapsorganisation för riktad sjukdomsövervakning

Förbundets beredskapsorganisation aktiveras vid riktade undersökningar som kräver en systematisk och omfattande insamling av prover, exempelvis för att kartlägga sjukdomsutbrott. Organisationen kräver en hög grad av flexibilitet, eftersom behovet kan uppstå lokalt, regionalt eller nationellt och är svårt att förutse. Medel för sådana riktade insatser kan därför inte ingå i förbundets ordinarie budget, utan måste tillföras då behov uppstår.

När organisationen aktiveras samordnas arbetet av nationella kansliet medan länsansvarig jaktvårdskonsulent med stöd av regionchef leder och genomför verksamheten i fält. I det praktiska arbetet bidrar även förbundets förtroendevalda och medlemmar. I akuta situationer kan information skickas direkt till 30 000 jaktlag via mejl/sms i viltövervakningens datasystem Viltdata.

Hösten 2017 har beredskapsorganisationen aktiverats då riktad CWD-övervakning inleddes i Jämtland. Enstaka fall av CWD har konstaterats i norska Trøndelag nära Jämtlandsgränsen. I samarbete med SVA har förbundets personal planerat det praktiska tillvägagångssättet för insamling av prover i syfte att kartlägga en eventuell förekomst av CWD hos älg i Jämtland. Berörda jägare, vilthanteringsanläggningar och trafikolycksorganisationen har informerats via olika kanaler och provtagningsutrustning har distribuerats. Hittills har alla insamlade prover varit negativa. De praktiska erfarenheter som genererats kan bli värdefulla för planeringen av den CWD-övervakning som den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA) beslutat ska genomföras 2018-2020.

Hur lokal och regional övervakning av vildsvinsförekomst kan ske

Svenska Jägareförbundet har under 2016, i samarbete med SLU, infört Klövviltsobs i tre län; Kronoberg, Sörmland och i två älgförvaltningsområden i Västerbotten. I denna metod rapporteras observationer av allt klövvilt, inklusive vildsvin, under hela jaktsäsongen. Fram till årsskiftet hade drygt 600 000 obstimmar rapporterats in på Viltdata.se. Då rapportering fortfarande är möjlig februari ut har ännu inga analyser gjorts men det är troligt att resultaten är användbara vad gäller vildsvin på åtminstone regional nivå. Precis som Älgobs ger Klövviltsobs ett trendmått mellan år, inga absoluta tätheter. Vi kan dock förvänta oss att kunna fånga goda föryngringsår för vildsvin via Klövviltsobs, till exempel då antalet kultingar/sugga är ovanligt höga. Detta är ett viktigt verktyg för förvaltningen då vi, via till exempel Vildsvinsbarometern, kan gå ut och uppmuna jägarna till intensifierad jakt och ökade ambitioner.

VILTÖVERVAKNING

Viltstammarnas status i norra Sverige

Under ett antal år har älgförvaltningens mål i norra Sverige varit att sänka älgstammens storlek. De senaste åren visar älgstammen en marginell minskning i Norrbotten medan Västernorrland, Jämtland och Västerbotten påvisar en i princip oförändrad älgstam. Detta innebär inte att älgstammen är stabil sett till de enskilda länen utan att variationer mellan förvaltningsområden, både minskande och ökande stammar, ger en bild av en stabil stam på länsnivå. Jägare och markägare är till stor del överens om de numerärt satta målen inom älgförvaltningen dock får de inte fullt genomslag i den praktiska jakten. Här krävs fortsatt fokus för att hitta lösningar. Det fortsatta arbetet måste inriktas på en förbättring av älgstammens kvalitet i form av hög medelålder och högre kroppsvikter. En hänsyn som i sin tur genererar bättre förutsättningar för god reproduktion, och som hittills lett till en försiktigt ökande trend av andelen fällda kalvar och i vissa områden en ökande andel kapitala tjurar.

Jägarna i Jämtland, Västernorrland och de sydöstra delarna av Västerbotten upplever att kronviltet ökar. För att säkerställa denna upplevelse arbetar förbundet fortsatt med att etablera den nya inventeringsformen Kronobs för att säkerställa kommande års inventeringsunderlag. Under våren 2017 har man också genomfört testomgångar av så kallad "vårräkning av kronvilt" i Västerbotten för att få en säkrare uppfattning om populationsutvecklingen.

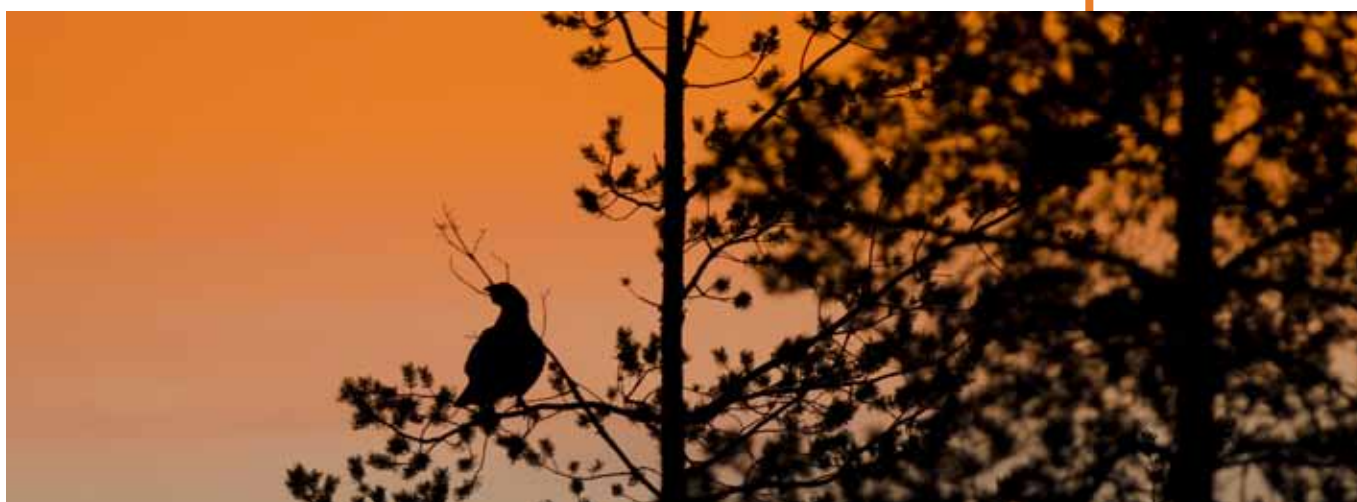
Rådjursstammen varierar naturligt mellan år, men uppfattningen bland jägarna i norra Sverige är att stammen ökar sett över en längre tid. Den upplevda ökningen finns i hela området men upplevs mer påtaglig i de tätare stammarna i de kustnära områdena. Statistiken över trafikolyckor är inte en kvalitetssäkrad metod för att skatta vilttäthet, men rådjursolyckorna inom regionen fortsätter att öka i snabb takt. Som ett försök att uppskatta rådjurspopulationen genomfördes klövviltsober under hela jaktperioden i delar av Västerbotten. Försöket genomfördes med hopp om att det ska vara en fungerande metod för framtida beståndsuppskattning även för rådjur. Metoden utvärderas i nära samarbete med SLU på nationell nivå.

I Västerbotten (Nordmaling) finns en dovviltspopulation som ökar och sprider sig mycket långsamt.

Jägarna i Jämtland, Västernorrland och de sydöstra delarna av Västerbotten upplever att kronviltet ökar.

Foto: MoStPhotoS

Under senare år har Jägareförbundet arbetat målmedvetet med att förbättra underlaget i rovdjursinventeringen genom att marknadsföra Skandobs samt samarbeta med länsstyrelserna i dessa frågor. Arbetet börjar ge resultat i form av allt fler rapporterade rovdjur i detta system. Skattningen av björnstammens storlek sker genom björnsamt återkommande spillningsinventeringar. Under 2017 presenterades resultaten från spillningsinventeringen av björn i Jämtland och Västerbotten som praktiskt genomfördes 2015. Resultaten visade en markant ökad björnstam i Västerbotten (+ 124 procent sedan 2004) medan resultatet för Jämtland visade på samma nivå som den tidigare inventeringen 2004. För Jämtlands del tyder björnsamt på att stammen ökade efter 2004 för att nu åter ha minskat till samma nivå. Resultaten för Norrbotten visade att stammen har sjunkit sedan den förra inventeringen 2010. Detta i kombination med en mycket omfattande skyddsjakt på våren ledde till att licensjakten på hösten 2017 ställdes in.

Järvstammen visar en tydlig tendens att sprida sig från fjällområdena ner i skogslandet och närmare kusten. Dåliga spårförhållanden leder till stor osäkerhet i inventeringsresultaten och försök med spillningsinventering har genomförts av länsstyrelsernas. Lodjursstammens storlek är svårbedömd och varierar kraftigt mellan åren av naturliga orsaker. Licens- och skyddsjakt anpassas efter att hålla stammen på en nivå som är acceptabel för rennäringen. I Norrbotten ökar nu stammen från en låg nivå medan den i Västerbotten minskar enligt de mål man har satt upp.

Grågässen fortsätter att öka i antal och varmare höstar med senare snöfall och isläggning gör att gässen blir kvar betydligt längre än för bara några år sedan. Även sångsvan och trana ökar och blir kvar längre på hösten.

Rapporterna för tjäder, orre och ripa tyder på en mycket varierad tillgång, troligen på grund av en mycket sen snösmältning 2017. Populationerna av tjäder och orre visar på en god tillgång i stora delar av norra Sverige. Stämmarna av dal- och fjällripa ser ut att ha varit totalt sett sämre än tidigare år, framför allt i norra delarna.

Populationerna av gråsäl och vikare är stora och växande, jakten påverkar populationsökningen ytterst marginellt. Regelverk runt jakten gör att den licens som ges inte alltid fylls trots att tillgången på säl är god.

Populationerna av tjäder och orre visar på en god tillgång i stora delar av norra Sverige.

Foto: oScaR lind Vall

VILTÖVERVAKNING

Viltstammarnas status i mellersta Sverige

Älgstammen påvisar en nedåtgående trend i stort sett i hela mellersta Sverige. Värmland och i någon mån även Örebro avviker något från trenden där älgstammen ökar något. Det är resultatet av en medveten försiktig avskjutning och ökad andel älgkalv i avskjutningen. Inom många älgförvaltningsområden är minskad älgstam i enlighet med uppsatta förvaltningsmål. Vargen är sedan länge etablerad i många län och länsdelar och dess påverkan på älgstammen är stor på många håll.

Björnstammen påvisar en långsam utbredning söderut och björnobservationer i länen strax ovan Mälaren sker regelbundet. Under hösten genomfördes spillningsinsamling avseende björn. Totalt samlades drygt 3 000 spillningsprover. Det absoluta flertalet samlades i Gävleborg och Dalarna men även Värmland, Örebro, Västmanland, Uppsala och Stockholms län bidrog med en del spillningsprover. Analys och beräkning av björnstammens storlek kommer ske under 2018.

Vildsvinsstammen expanderar sakta norrut och finns nu också etablerad i de södra delarna av Värmland, Dalarna och Gävleborg. Det avspeglas tydligt i den beräknade avskjutningen som ökar varje år i dessa län. I Mälardalsregionen är vildsvinsstammen fortsatt stark på flera håll även om de lokala variationerna är stora. Genom hårdare jakttryck har jägarna emellertid bromsat utvecklingen och även på en del håll lyckats minska vildsvinsstammarna. För vildsvinen gynnsamma vintrar och rikligt med ollon påverkar vildsvinsstammen så fortsatt fokus på rätt avskjutning är viktigt.

Samstämmiga rapporter pekar på en ökande rådjursstam, genomförda spillningsinventeringar bekräftar dessa rapporter. Storleken på populationen varierar emellertid ganska mycket där landskapets topografi har stor betydelse men även andra faktorer såsom snörika vintrar och räv kan påverka populationstätheten mellan enskilda år.

Antalet lodjur fluktuerar en del mellan åren men en ökande rådjursstam och därmed större bytesunderlag för lodjuren skulle kunna få effekt på antalet lodjur.

I områden med redan starka stammar av kronvilt och dovvilt har en ökad och riktad jakt bromsat och även minskat storleken på populationerna. Framförallt kronvilt fortsätter etablera sig i nya områden och finns nu i glesa bestånd på flera platser i norra Svealand.

På Gotland visar ejdern en fortsatt negativ trend men rapphönan har en positiv utveckling och vildkaninstammen har under de senaste två åren vuxit mycket och är rekordstor.

Björnstammen påvisar en långsam utbredning söderut och björnobservationer i länen strax ovan Mälaren sker regelbundet.

Foto: MoStPhotoS

Viltstammarnas status i södra Sverige

Den planerade sänkningen av älgstammen som började när dagens älgförvaltnings-system infördes fortgår och vi har idag en något vikande stam i nästan hela Götaland. I många fall har tyvärr kvantitetsmålet överskuggat kvalitetsaspekten. Låg medelålder, sned könsfördelning och låg reproduktion är vanligt förekommande. På några håll har den låga reproduktionen gjort att målen i kalvavskjutningen inte nåts. I många älgförvaltningsområden (ÄFO) ligger älgstammen på den nivå jägare och markägare kommit överens om.

Kronviltet är på sakta frammarsch och sprider sig över Götaland och antalet kronhjortskötselområden ökar. Lokalt finns täta populationer, men överlag är kronviltet sporadiskt förekommande. Under året har det, efter lokaliserat behov, prioriterats utbildningar i kronviltsförvaltning. Kunskap som biologi, effektiv jakt och förvaltningsstrategier har delgetts. Kronviltet är svårförvaltad och på många håll råder brist på fullvuxna hjortar (handjur).

Dovviltet förekommer lokalt i Götaland, på vissa platser i stora tätheter. Dovviltet sprider sig mycket långsamt och ses av många som ett välkommet vilt. Under året har det utbildats i doviltförvaltning med fokus på förvaltning av hjorten (handjuret) som utöver jakt är utsatt för en hög naturlig dödlighet med risk för skev könsfördelning som följd.

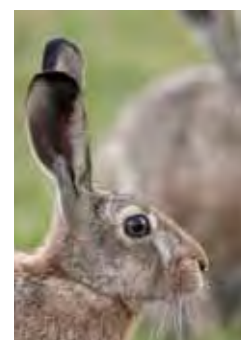
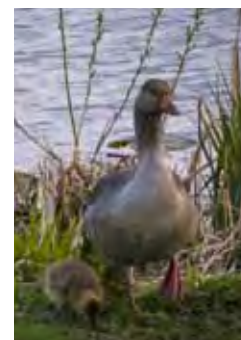
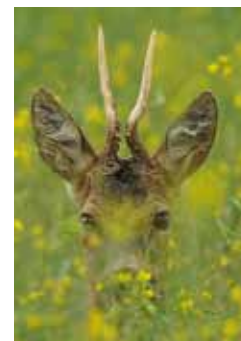
Vildsvinen har i stort sett etablerat sig i hela Götaland. Några få områden med vita fläckar finns, men de täpps sakta igen med etablering av vildsvin. 2017 har varit ett gynnsamt år för vildsvinen med mildt väder och gott om ekollon, framförallt i kustlänen. Under våren noterades stora kullar med kultingar. Genom en ökad jakt för att skydda gröda sköts många vildsvin under vår/sommar. Under hösten har det inte upplevts som fler vildsvin än normalt under de senaste åren, vilket tyder på att ett ökat jakttryck bromsat utvecklingen.

Rådjuren finns i hela Götaland och på många håll bedöms stammen vara ökande. Stor lokal variation förekommer och en utmaning i förvaltningen är platser med höga rådjurstätheter i tätortsnära miljö.

Längs Götalands kust finns både knobbsäl och gråsäl. Populationerna ökar och den skydds jakt som bedrivs minskar inte tillväxten.

Gässen ökar och jaktsäsongen 2017 har inneburit utmaningar för jägarna. En mild höst och vinter resulterade i att gässen kom sent till de sydligaste delarna av Götaland, vilket resulterade i att jakten blev kort. Vad gäller populationsstorlekarna så är det framförallt grågås och vitkindad gås som ökar mest.

Fältviltet (till exempel fälthare, raphöna och fasan) har det fortsatt kämpigt. Levnadsvillkoren i form av lämpliga miljöer, kycklingföda, med mera saknas i dagens jordbrukslandskap med monotona miljöer till följd av ett storskaligt jordbruk. Under 2017 har mycket arbete lagts ner genom ett fältiltsprojekt som startade i Skåne. Information och utbildning till brukare och jägare har genomförts för att gynna en mångfald som bidrar till bättre förutsättningar för fältviltet. Fältiltsarbetet genererar även stora fördelar för biologisk mångfald, även för faunan som inte jagas.

Rådjursstammen bedöms vara ökande, gässen blir fler men fältviltet har det fortsatt kämpigt.

Råd Ju R: Mo St PHot o S
g Råg å S: nikla S lil Je Bäck
Fäl t Ha Re: Mo St PHot o S

4. KLÖVVILTFÖRVALTNING

Mål

- En med avseende på ålder och kön väl sammansatt klövviltstam i balans med betestillgång och rovdjursförekomst har uppnåtts genom stöd och samordning av strategiskt förvaltningsarbete på lokal nivå.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska bidra till en adaptiv klövviltförvaltning. Förbundet ska på förfrågan föreslå lämpliga förvaltningsstrategier. Förbundet ska även bistå med en objektiv tolkning av genomförda inventeringar och insamlad biologisk data. Förbundet ska medverka till att stärka kunskapsnivån genom att tillhandahålla kunskaper och kompetens om förvaltning av klövvilt.

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska redovisa:

- Arbetet inom verksamhetsområdet och de resultat som har uppnåtts.

Jakt- och viltvårdsuppdragets mål är en med avseende på ålder och kön väl sammansatt klövviltstam i balans med betestillgång och rovdjursförekomst har uppnåtts genom stöd och samordning av strategiskt förvaltningsarbete på lokal nivå.

Foto: MoSt PHOTO S

Inledning

Eftersom det nu finns en samlingsrubrik för klövvilt har vi valt att redovisa det arbetet på ett ställe, trots att redovisningspunkterna återfinns inom flera verksamhetsområden.

Information om förvaltning av dov- och kronvilt

Jägareförbundet har under 2017 fokuserat på förvaltningen av såväl kronvilt som dovvilt. En ny kronviltsutbildning har under våren lanserats med gott mottagande. 584 personer har deltagit i utbildningar och temakvällar som hållits i hela landet.

Kronviltet är ett av de svåraste klövvilten att förvalta beroende på en komplicerad social struktur och sitt rörelsemönster i landskapet. Jägareförbundet bedömer att det mest ändamålsenliga sättet att förvalta kronviltet är att inkorporera den i befintlig älgförvaltning. Lämpligen genom att älgskötselområden och kronskötselområden sammanfaller i så stor utsträckning som möjligt och att älgförvaltningsgrupperna också diskuterar kronvilt. Fokus på förbundets rådgivning och utbildning har därför legat på dessa grupper.

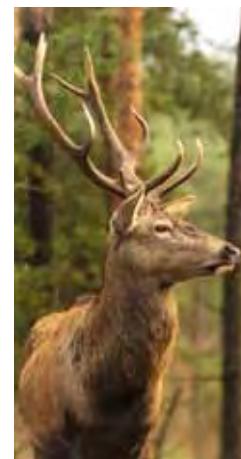
Förbundet har också under året arbetat fram ett simuleringsverktyg för kronviltsförvaltning tillsammans med representanter för skogsbruket och Svensk Naturförvaltning. Verket lanseras under våren 2018 som ett stöd i framtagandet av skötselplaner för kronhjort.

En stor brist i förvaltningen av såväl kron- som dovvilt är att inga underlag för skadebilden finns tillgängliga. Det finns inga kvalitetssäkrade metoder för skadeinventering och inga resurser eller systematiserade inventeringar. Förbundet har under ett antal år testat och utvärderat inventeringsmetoder för djuren i fråga tillsammans med SLU. Det pågår dock inget arbete för att ta fram metoder och förvaltningsunderlag vad gäller skadebilden, vilket är helt nödvändigt för en fungerande förvaltning.

Ett pilotprojekt för att, på frivillig väg, samordna förvaltningen av dovvilt har under året bedrivits i delar av Sörmland. Förbundet har också i de dovviltstätaste delarna av landet under ett antal år lett arbetet med att hejda ökningen och också aktivt sänka stammarna. Via avskjutningsstatistiken gör vi bedömningen att försöken lyckats mycket väl.

Den vid årsskiftet beslutade möjligheten att fälla såväl dov- som kronkalvar vid skyddsjakt på "enskilda initiativ" har dock skapat problem i majoriteten av de områden där en frivillig samverkan kommit igång. Förbundet intensifierar sina insatser i dessa områden under 2018 för att upprätthålla dialog mellan olika intressen i frågan.

Förbundet har under 2017 tagit fram en utbildning i dovviltsförvaltning som lanseras under våren 2018. Samtliga förbundets utbildningar erbjuds aktivt till alla aktörer och myndigheter i systemet. Fokus ligger dock på skötselområden av olika slag samt älgförvaltningsgrupperna.

Jägareförbundet har under 2017 fokuserat på förvaltningen av såväl kronvilt som dovvilt. En ny kronviltsutbildning har under våren lanserats och en utbildning i dovviltsförvaltning har tagits fram och ska lanseras under våren 2018.

Foto: MoSt PhotoSS

KLÖVVILTFÖRVALTNING

Vildsvin

Under jaktåret 2012/2013 tog de svenska jägarna ett krafttag och bröt den exponentiella tillväxten för vildsvinsstammen. Sedan dess har jägarna totalt sett hållit stammen relativt konstant, trots att vildsvinen ökar sitt utbredningsområde. I flera delar av landet, framförallt kustlänen och Mälardalen, har goda födobetingelser och klimat de senaste åren, även under 2017, inneburit god reproduktion. Detta har resulterat i en tydlig rådgivning till jägare att ökad jakt kan vara nödvändig.

En viktig del i informationsarbetet är en tydlighet vad det gäller differentieringen av rådgivning. Jakt är en av de viktigaste förvaltningsåtgärderna och det är då viktigt att dessa råd ges i områden där ökad jakt är nödvändig. Detta har i flera områden resulterat i en ökad avskjutning. Arbetet med förvaltningsfrågor bedrivs anpassat till de förutsättningar som föreligger, lokalt och regionalt. I norra Sverige, där vildsvinen inte finns idag, informeras jägare och markägare om förvaltningen i syfte att skapa beredskap och öka kunskapen i de fall vildsvinen sprider sig norrut. Vildsvinsbarometern, som beskrivs längre fram, är en del av den regionala rådgivningen.

Jägareförbundets jaktvårdskonsulenter har en stor kunskap om vildsvinsförvaltning, skadeförebyggande och andra nödvändiga åtgärder och ger individuell rådgivning till jord- och skogsbrukare. Utbildningar och temakvällar, ofta i samverkan med LRF (Lantbrukarnas Riksförbund), anordnas efter förfrågan.

Handlingsplan vildsvin

Under året har Svenska Jägareförbundets Handlingsplan Vildsvin reviderats med ny kunskap och en del nya ställningstaganden. Handlingsplanen är Jägareförbundets viktigaste styrdokument för förvaltningen av vildsvin och är en förvaltningsmodell för svenska förhållanden. Handlingsplanen vänder sig i första hand till jägarkåren, markägare, övriga brukare och representanter i landets viltförvaltningsdelegationer men också till den breda allmänheten och våra folkvalda politiker som kan ha nytta av innehållet. Handlingsplanen bygger på aktuell forskning och erfarenheter som vuxit fram i de län där vildsvinen förvaltas under en längre tid. Syftet med handlingsplanen är att den ska utgöra en viktig grund och ett stöd för arbetet med den lokala förvaltningen av vildsvin. Vildsvin är en art som ställer stora krav på jägare och markägare. Det är ett lärtäktigt högvilt och den höga förökningstakten och vildsvinens förkärlek för jordbruksprodukter innebär särskilda utmaningar i förvaltningen.

Handlingsplan Vildsvin innehåller tre särskilt viktiga målområden:

Målområde Samverkan lyfter fram betydelsen av en väl fungerande lokal samverkan mellan jägare, jordbrukare och andra intressenter. Vidare pekar vi också på betydelsen av att inom samverkan hitta gemensamma metoder att förebygga skador.

Målområde Jakt lyfter fram avskjutningen som ett tydligt styrmedel mot beslutade målsättningar med vildsvinspopulationen. En hög jaktetik är alltid viktig och vildsvinsjakten ställer också andra krav på jägarna, jakten och hundanvändningen.

Målområde Foder lyfter fram Jägareförbundets ställningstagande vad beträffar utfodring i allmänhet, men också förbundets syn på utfodring i syfte att stödja, avleda och åtla. Fodret som används ska vara anpassat för viltet och av hög kvalitet.

Vildsvinsbarometern

Webbsidan Vildsvinsbarometern utgör Jägareförbundets huvudsakliga plattform för information och rådgivning för att kontrollera vildsvinsstammen. Förutom data om avskjutning och trafikolyckor med vildsvin ger förbundet på månadsbasis uppdaterade råd till jägarna angående vildsvinsstammen och vilka förvaltningsåtgärder som krävs. Baserat på en sammanvägning av befintlig data och en prognos över utvecklingen markeras respektive län med en färg varje månad (eller oftare om så krävs). Grön innebär normal uppmärksamhet, gul motsvarar måttlig uppmärksamhet medan röd indikerar att stor uppmärksamhet krävs. Röd färg kan markeras ett län när, till exempel, ovanligt stor reproduktion observerats eller jordbruksgrödor går in i mjölkmodnad och visar att extra beredskap/åtgärder krävs av jägarna i området.

Från och med 2017 ändrades Vildsvinsbarometerens utformning till att göra en bedömning om kommande månad. Länsansvarig jaktvårdskonsulent samlar in kunskap om nuvarande vildsvinsläge genom avstämning med markägare och vildsvinsansvariga i jaktvårdskretsarna. Det tillsammans med övriga data och jaktvårdskonsulentens kunskap om länet ligger till grund för bedömningen för den kommande månaden.

Under 2017 har websidan besökts vid 16 286 tillfällen av 9 147 unika besökare. I rådgivningen har förbundet uppmanat till stor uppmärksamhet vid 23 procent av tillfällena, måttlig uppmärksamhet vid 52 procent och normal uppmärksamhet vid 25 procent.

Hundträning

Vildsvinsjakt med hund utgör en allt större del av vildsvinsjakten. Rätt tränade jakthundar för vildsvinsjakt och eftersök är ett fortsatt viktigt område och en viktig etikfråga. Vid Agusa vilthägn har förbundet under året tränat totalt 381 vildsvinshundar. Idag finns fler hägn för träning av vildsvinshundar och det är viktigt att nå ut med vad som är en bra standard för hundträning i hägn. Svenska Jägareförbundet samarbetar med Svenska Kennelklubben och har tagit fram en standard.

Samverkan

Våra nordiska grannländer Norge, Danmark och Finland står samtliga inför möjlig etablering av vildsvin. Förbundet har även under 2017 genomfört ett antal aktiviteter med myndigheter, markägare och jägarorganisationer från dessa länder i syfte att utbyta information om vildsvinsförvaltning och hur man jagar vildsvin.

Vildsvinskött

Vildsvinen är en viktig jaktlig resurs. Årligen skjuts cirka 100 000 vildsvin i Sverige. Förbundet tycker att dagens regelverk om försäljning av vildsvinskött inte motiverar jägarna att skjuta fler vildsvin. Under 2017 har det varit svårare för många jägare att bli av med vildsvinskött. I Uppland kan en jägare få köra 30 mil till en godkänd vilt-hanteringsanläggning, vilket gör att det blir orimligt kostsamt. Om vildsvinsstammen ökar och jägarna har problem att bli av med vildsvinskött kan effekten bli att färre vildsvin skjuts, vilket gör att stammen ökar ännu mer. Man skjuter inte ett vilt för att sedan kassera det. Med ett enklare regelverk för försäljning av vildsvinskött är förbundet övertygat om att fler vildsvin kommer skjutas. Ett enklare regelverk kommer också att lyfta vildsvinet som resurs och möjliggöra mer klimatsmart vildsvinskött på tallriken i svenska hushåll.

Webbsidan Vildsvinsbarometern utgör Jägareförbundets huvudsakliga plattform för information och rådgivning för att kontrollera vildsvinsstammen. Kartan visar Vildsvinsbarometern från september 2017.

KLÖVVILTFÖRVALTNING

Flerartsförvaltning

Sveriges klövviltssamhällen har under de senaste decennierna förändrats, då vildsvin, dovvilt och kronvilt återtagit tidigare utbredningsområden och spridit sig till nya. Processen fortgår, och är en del i en bevarandebiologisk framgång med jägarna som ansvarstagande förvaltare av klövviltstammarna. Samtidigt ställer framgångarna nu ökande krav på reglering av viltstammarna.

Våra klövvilt påverkar varandra genom konkurrens om föda, samtidigt som jaktmöjligheterna och jaktutövandet påverkas. Parallellt så påverkar klövviltssamhällen landskapet på nya sätt, samtidigt som markanvändningen påverkar viltet. Därmed ställs andra krav på att förvalta klövvilt i förhållande till varandra (flerartsförvaltning) i relation till andra intressen (samförvaltning).

För en framgångsrik förvaltning krävs kunskap om hur klövvilt påverkar varandra, hur klövvilt och markanvändning påverkar varandra och hur vi bäst kan finna accepterade avvägningar inom viltförvaltningen. Sådan kunskap saknas i stor utsträckning idag. Därför delfinansierar Svenska Jägareförbundet ett forskningsprogram om flerartsförvaltning och ett om samförvaltning av klövvilt vid SLU genom Forskningstjugan. Bägge programmen löper under perioden 2015-2020. Parallellt utvärderar förbundet praktiska erfarenheter, exempelvis av samverkan om reglering av vildsvinsstammen i Kronoberg och Kalmar samt av dovviltstammen i Södermanland. Resultaten införlivas successivt i förbundets arbete med förvaltningen av klövvilt, exempelvis i Handlingsplan vildsvin och i pågående arbete med ny älgpolicy.

Förutsättningarna för flerartsförvaltning varierar beroende på läge i landet och är mest komplexa i län med många arter, för klövvilt främst i den sydöstra delen av landet (se karta).

Flerartsförvaltningen har kommit längre när det gäller att ta hänsyn till rovdjursförekomst vid förvaltningen av klövvilt. Här tas regelmässigt hänsyn till varg- och björnpredation på älg i arbetet med att ta fram älgförvaltningsplaner. För arbetet krävs dock aktuell kunskap om björntätheter och vargrevirens geografiska utbredning, samt förekomst av icke revirhävande vargar.

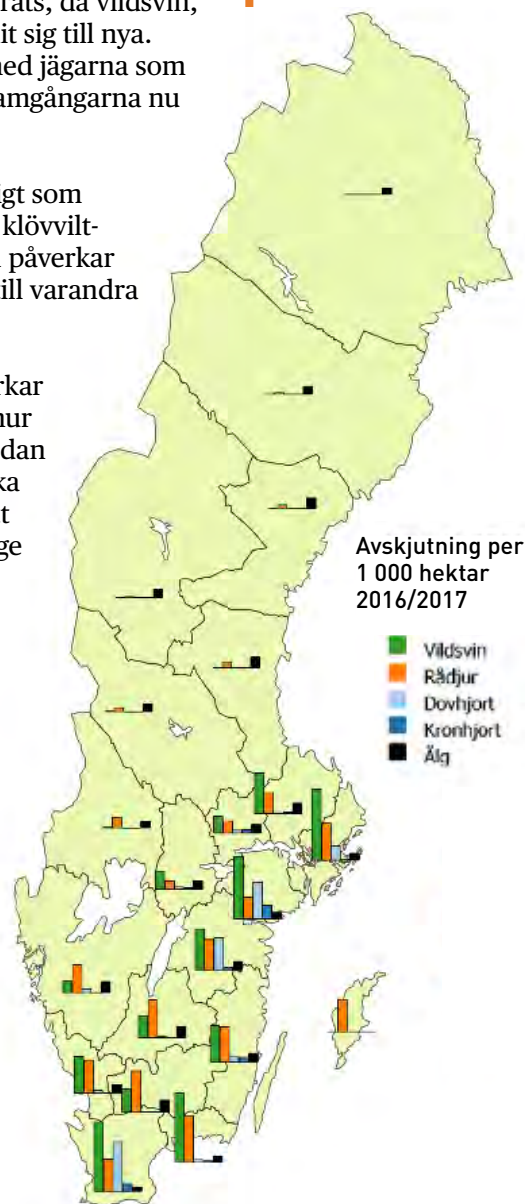

Foto: Han S Ring

Drömmen om stortjuren

Förbundet har sedan 2012 bedrivit ett pilotprojekt kallat Drömmen om stortjuren i Jämtland och Västernorrland i syfte att höja medelåldern på älgdjurarna och därmed kvaliteten på älgstammen i stort. Inom ramen för projektet har 15 000 broschyrer producerats och idag följer samtliga älgförvaltningsområden i de två landskapen rekommendationerna i projektet. Resultaten av satsningen är goda och projektet fortgår under 2018.

Låt kalvjakten styra!

I områden med fast vargetablering måste älgförvaltningen ta stor hänsyn till vargens predation på älg. Vargens totala predation på älg i existerande vargrevir är relativt väl utforskad. Problemet som älgförvaltningen ställs inför är att både antalet vargrevir och deras geografiska utsträckning kan förändras över tid från varginventeringssäsongen vintertid fram till nästkommande hösts älgjakt.

Vargarnas huvudsakliga byte är älgkalvarna och för att mäta och ta hänsyn till effekterna av vargarnas predation på älg under pågående älgjakt är en viktig förvaltningsstrategi att "låta kalvjakten styra". Det innebär i korthet att licensområden och älgskötselområden redan från älgjaktstart ser till att avskjutningen av vuxna älgar och älgkalvar hela tiden följs åt. När det då i områden uppstår svårigheter att fälla ytterligare älgkalvar bromsar man även upp den fortsatta avskjutningen av vuxna älgar. Vid låg predation och goda reproduktionsår för älgen skapar detta god tillgång på älgkalv vilket för förvaltningsstrategin innebär att både fler kalvar och fler vuxna älgar kan fällas.

Kronobs och klövviltsobs

Kronvilt, dovilt och vildsvin sprider sig idag över landet, och vi får därmed ett mer varierat klövviltsamhälle. Samtidigt vet vi genom viltövervakningen att vi hade nästan dubbelt så mycket klövvilt i början av 1990-talet som idag, och att jägarna åtminstone tillfälligt stoppat vildsvinsstammens tillväxt nationellt sett. Eftersom arterna fortfarande sprider sig så kommer dock säkert den nationella avskjutningen att fortsätta öka. Därmed inte sagt att tätheterna i områden med en etablerad stam behöver öka.

Vi är beroende av bra data för att kunna förvalta klövviltet i balans med andra intressen, och med nya klövvilt att förvalta följer även nya behov av övervakningsdata. Från jaktåret 2016/2017 införde Jägareförbundet därför Kronobs efter samma mönster som Älgobs i hela landet, utom på Gotland. Data samlas in under samma period som Älgobsen. I Kronoberg, Södermanland och delar av Västerbotten infördes dessutom Klövviltsobs på försök, där observationer av alla klövvilt samlas in vid jakt från älgjaktens början till slutet av januari.

Data från de första åren utvärderas nu i ett samarbete mellan Jägareförbundet och Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. Preliminärt så ser det ut som om Kronobsen fungerar bra, så länge man får in tillräckligt med observationer. Kraven för tillförlitliga resultat inom Älgobsen ligger på 5 000 timmar per område, och det verkar även stämma för Kronobs. Klövviltsobsen är ännu inte utvärderad.

KLÖVVILTFÖRVALTNING

Redskap för spillningsinventering

Under 2017 övergick Jägareförbundet till att använda GIS-programmet QGIS. Detta är ett "open source-program", vilket innebär att användningen är kostnadsfri. Jämfört med tidigare så har nu alla anställda inom förbundet tillgång till ett kraftfullt hjälpmedel för karthantering och presentationer. I syfte att förenkla och effektivisera förberedande, analyser och resultatredovisning av spillningsinventeringar har förbundet under året bekostat utveckling av ett tillägg till QGIS. Med hjälp av en plugin skapas enkelt det underlag som behövs, inklusive översikts- och detaljkartor. Verktöget används främst vid förberedande av spillningsinventeringar men kan användas för alla typer av inventeringar som baseras på provytor i rutnät (trakter). Då behovet av inventeringar kan förväntas öka är det av största vikt att vi kan hantera såväl gamla som nya strukturer i viltförvaltningen, samt pedagogiskt och lättöverskådligt kommunicera detta till jägarna, vilka är de som praktiskt utför spillningsinventeringarna.

Spillningsinventering

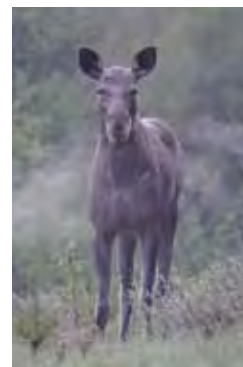
I region Mitt har under året 34 älgförvaltningsområden, omfattande 4,7 miljoner hektar, helt eller delvis genomfört spillningsinventering av älg. Den stora omfattningen av spillningsinventering är föranledd av stort behov av fakta avseende älgstammens storlek för att på ett säkrare sätt beakta vargens påverkan på älgstammen. Spillningsinventeringen föregås alltid av en utbildning omfattande både teori och praktiska övningar i fält. Vid dessa utbildningar inför inventeringsarbetet har 832 personer deltagit. Parallellt med spillningsinventeringen av älg inventeras också rådjur i de flesta älgförvaltningsområden. 2017 inventerades 4 126 446 hektar avseende rådjur.

Älgobs

Jägareförbundet har sedan 2014 i uppgift att kvalitetssäkra och lagra all älgobs samt att överföra denna till länsstyrelsernas portal Älgdata för presentation. Älgobs registreras av jägare i förbundets system Viltdata eller i något av systemen Jaktrapport eller Moosecare. I de senare fallen överförs älgobs till Viltdata i realtid via en webbtjänst. Sammanställd data levereras en gång per dygn till Älgdata. Totalt har 4,89 miljoner obstimmar registrerats under jaktåret 2016/2017. Det är en minskning med fem procent jämfört med året innan. Älgobs är utvecklat för att följa trender i älgstammens storlek och sammansättning över åren inom områden. Måttet observationer per mantimme indikerar generellt minskande älgstammar i länen i Svealand och Götaland, medan Norrlandslänen uppvisar förhållandevis konstanta, eller endast svagt minskande, älgstammar.

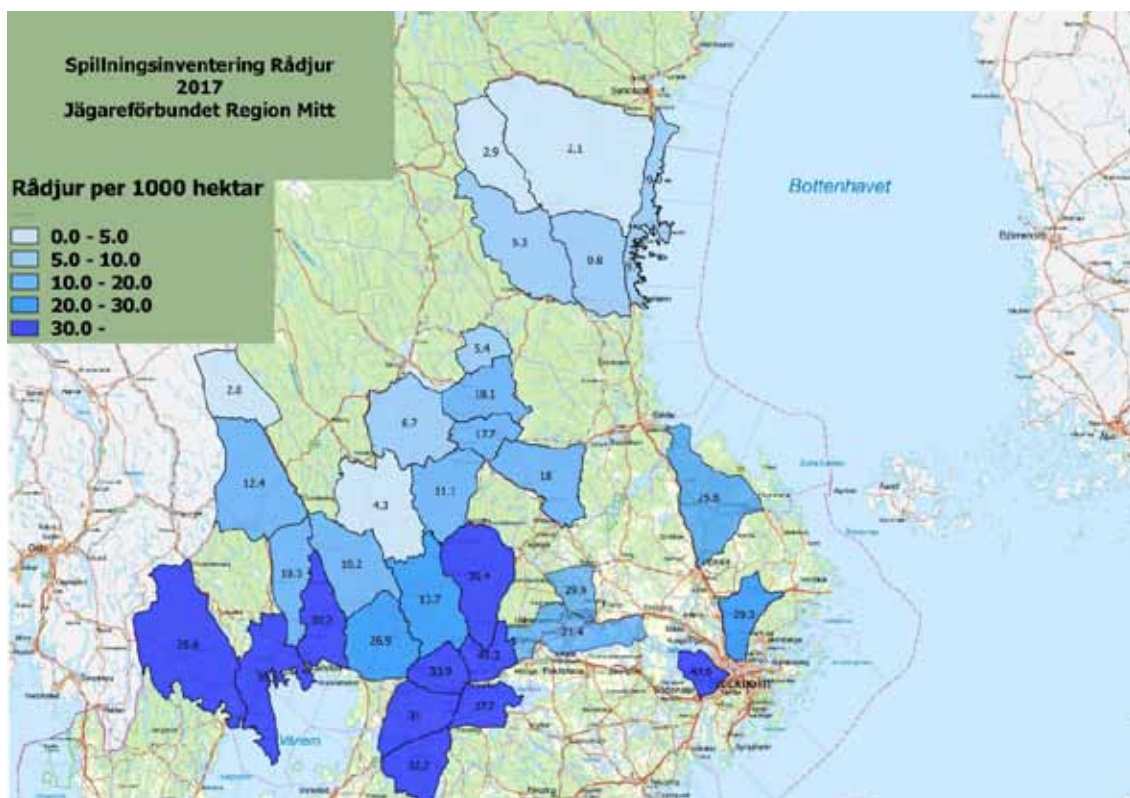
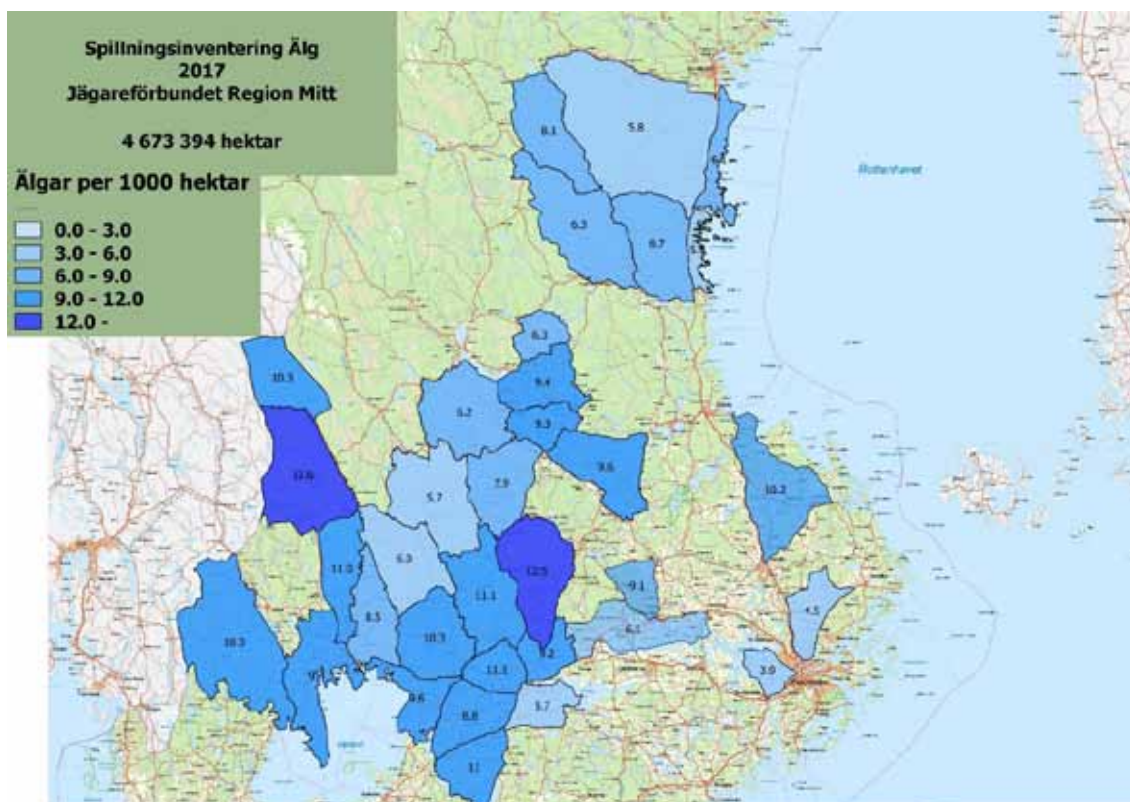
Utfodring

Förbundet har under 2017 intensifierat sin rådgivning och utbildning rörande utfodringen av vilt. Främst skedde detta genom framtagande och kommunikation av Handlingsplan vildsvin. Förbundet har också samverkat med andra aktörer, till exempel i projektet Vild och bortskämd under ledning av länsstyrelsen i Skåne. Enligt nya undersökningar från SLU ökade såväl andelen jägare som utfodrade vilt och mängden foder de lade ut från jaktåret 2008/2009 till jaktåret 2012/2013. Jaktåret 2016/2017 minskade utfodringen åter till samma nivåer som 2009. Andelen rotfrukter i fodret var högst 2008/2009 och lägst 2016/2017. Följaktligen har jägarna ändrat sin utfodring i enlighet med Jägareförbundets råd och utfodringspolicy när det gäller mängd och typ av foder. Effekten av preciseringarna i jakt- och viltvårdsuppgifterna 2017 kan dock först få effekt jaktåret 2017/2018.

Spillningsinventeringar av älg och rådjur har genomförts i region Mitt under 2017.

Foto: MoSt Photos

KLÖVVILTFÖRVALTNING

Antal utbildade i klövviltförvaltning i landet

Antalet utbildade inom älgskötselområden (ÄSO) var 3 429 stycken. Antalet utbildade inom älgförvaltningsgrupperna var 1 440 stycken samt 348 utbildades inom viltförvaltningsdelegationerna (VFD).

Stöd till älgförvaltningsgrupper

Region Norr

I norra Sverige har det under 2017 genomförts älgförvaltningsmöten inom hela regionen. Förutom ledamöter i älgförvaltningsgrupperna har även intresserade jägare och markägare från älgskötselområden och licensområden deltagit. Mötena har i huvudsak innehållit åldersbestämning av älg, information och utbildning i Älgfrode, genomgång och analys av älgobs, avskjutningsdata och inventeringar, förvaltningsmodeller i syfte att öka andelen årskalv i avskjutningen samt älgstammens kvalitet. Samtliga älgförvaltningsgrupper har vid något tillfälle under året kontaktats för diskussioner och rådgivning rörande förvaltningsfrågor och planarbete.

Foto: MoSt PhotoS

I Jämtland/Västernorrland fortsätter det systematiserade samarbete där skogsbruket, länsstyrelserna och Jägareförbundet träffas två gånger per år. Samarbetet fungerar bra och i de flesta frågor kan samsyn nås. Frågan om jakttider med slopat brunstuppehåll skapar dock spänningar i gruppen. Förbundet har arbetat med att öka älgstammens kvalitet i regionen och förbundets tjänstemän har granskat och yttrat sig över huvuddelen av älgförvaltnings- och älgskötselplanerna.

I Västerbotten har referensgruppsmöten med företrädare för samtliga älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden genomförts. Klimatet mellan intressenterna i länet var under året ansträngt av ett flertal skäl och arbete genomförs för att komma över detta.

I Norrbotten bedrivs älgjakten sedan något år utan uppehåll för brunsten. Denna fråga skapar konflikter och samarbetet inom älgförvaltningen var under 2017 mer ansträngt än tidigare. Jägareförbundets roll i förvaltningen under 2017 har i första hand varit ett direkt stöd för jägarföreträdarna i grupperna. Viss rådgivning har också getts till markägarnas representanter.

Utöver detta har älgförvaltningsfrågor hanterats vid möten med viltförvaltningsdelegationer, skogsbruksträffar och de skogliga sektorsråden. En träff sker årligen mellan Jägareförbundets ansvariga tjänstemän i regionen och företrädare för skogsbolag och privatskogsbruk för att möjliggöra en bättre förvaltning och belysa eventuella problem i förvaltningen för älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden.

I slutet av 2017 inleddes ett samarbete mellan markägare, länsstyrelser och Jägareförbundet i de fyra nordligaste länen för att dra upp riktlinjer och planera för en gemensam utbildning av samtliga ledamöter i regionens älgförvaltningsgrupper.

Region Mitt

Samtliga älgförvaltningsgrupper har inbjudits till särskilda utbildningstillfällen som genomförts på en eller flera platser per län och där flertalet älgförvaltningsgrupper har varit representerade. Vid några tillfällen har även representanter från viltförvaltningsdelegationerna deltagit. Vid utbildningarna har behandlats bland annat uttolkning av inventeringsdata, övergripande frågeställningar avseende älgförvaltningsplaner, spillningsinventering, Äbin, foderprognoser och kvalitetsarbete.

Foto: MoSt PhotoS

Utbildningarna planeras och genomförs oftast i samverkan med skogsbrukets parter, både privatskogsbruket och industriskogsbruket. I några fall har även länsstyrelserna aktivt deltagit vid planläggning och genomförande av utbildningarna.

Inom regionen har älgförvaltningsinformation/utbildningar riktade mot bland annat älgskötselområden genomförts vid en rad tillfällen. De utbildningar som har erbjudits är Älgobs, Älgfrode, Spillningsinventering, Viltdata, Älgjakt i rovdjursområden, Bilda och driva ett älgskötselområde, Tolka data, Förvaltningsmodeller samt Formulera mål. Olika utbildningsteman bedrivs ofta i kombination.

Ett fortsatt stort fokus läggs på rådgivning avseende älgstammens kvalitet. Det handlar framförallt om ökad kalvandel i avskjutningen och strävan mot en jämnare könsfördelning bland vuxna älgar i vinterstammen. Rådgivningen avseende kalvandelen i avskjutningen är särskilt utmanande i områden med stor predation. Effekterna av denna rådgivning är särskilt glädjande i Värmland där kalvandelen nu nått upp till 50 procent i jämförelse med åren dessförinnan där nivån var 43 procent.

Ärligen träffas också Jägarförbundets ansvariga tjänstemän i regionen och företrädare för skogsbolag och privatskogsbruk för att möjliggöra en bättre förvaltning och belysa eventuella problem i förvaltningen kopplat mot älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden. Vid träffarna diskuteras och läggs fast vilka särskilda utbildningsinsatser gentemot älgförvaltningsgrupper som är nödvändiga.

Region Syd

I region Syd har det inom samtliga län genomförts utbildningar riktade till älgförvaltningsgrupperna och viltförvaltningsdelegationerna. Utbildningarna genomfördes många gånger tillsammans med länsstyrelsen och har anpassats efter de omständigheter som råder inom respektive län. Utbildningarnas innehåll var bland annat flerartsförvaltning, tolkning av data, älgförvaltningsplaner och älgskötselplaner, Älgfrode, Viltdata, inventeringar, älgobs och förvaltningsstrategier.

Foto: MoStPhotoS

Inför 2017 genomfördes två enkätundersökningar om behovet av utbildning, en till älgförvaltningsgrupperna och en till älgskötselområdena för att lokalisera skillnaden i kunskapsbehov och anpassa utbildningarna därefter. Skillnaderna var inte så stora som vi trodde, vilket resulterade i att vissa utbildningar kunde hållas gemensamt.

Kalvavskjutningen är fortsatt hög i Götaland och vår bedömning är att arbetet med att motivera en hög kalvanskjutning kommer att fortsätta för att inte tappa den delen i förvaltningen. Även arbetet med flerartsförvaltning och samförvaltning, där mer kunskap kommer och behovet av kunskap är stort, kommer fortsatt prioriteras. Under 2018 kommer även fokus ligga på mål och måluppfyllnad.

I de älgförvaltningsgrupper där behovet av stöd är stort har särskilda arbetsinsatser genomförts. Det kan bero på dåligt fungerande grupper men även grupper som står i ett vägval gällande älgförvaltningen.

Flera älgförvaltningsgrupper har även fått stöd i kronviltsförvaltning där man många gånger saknar kunskap och önskar en förvaltning tillsammans med älgen. ÄFO 8 i Jönköpings län är ett exempel där man planerar att bilda ett kronskötselområde av hela älgförvaltningsområdet. Jägarförbundet har tillsammans med länsstyrelsen stöttat arbetet och föreläst på möten om bildande av kronskötselområden.

5. VILT OCH TRAFIK

Mål

- Minska lidandet för trafikskadat vilt genom att till Polismyndigheten tillhandahålla kontaktuppgifter för kompetenta eftersöksekipage.

Uppdrag

Svenska Jägareförbundet ska tillhandahålla kontaktuppgifter för kompetenta jägare som på förfrågan kan bistå myndigheter i samband med eftersök av trafikskadat vilt. Tillhandahålla information om Naturvårdsverkets och Polismyndighetens föreskrifter om sådana eftersök.

Återrapportering

Svenska Jägareförbundet ska redovisa:

- Sitt arbete inom verksamhetsområdet och beskriva hur tillhandahållandet av eftersöksekipage har skett under 2017.
- Förbrukade medel för att tillhandahålla uppdaterade kontaktuppgifter för eftersöksekipage.
- Sina insatser för att utveckla och förbättra organisationen för eftersök av vilt som skadats av spårbunden trafik.
- Uppgifter om antal eftersöksekipage som förbundet kunnat förmedla under året, antal eftersök dessa utfört och genomsnittlig tidsåtgång per eftersök under året i landet.

Arbete inom verksamhetsområdet

Under 2017 fortsatte förbundet att utveckla organisationen av jägare som på polisens uppdrag utför eftersök på trafikskadat vilt. Målsättningen är bästa möjliga djurskydd för trafikskadat vilt och säkrast möjliga arbetsmiljö under uppdragen. Medlen vi använder för dessa mål är både en stor utbildningsorganisation och ett ständigt pågående utvecklingsarbete. I arbetet med organisering och utveckling av verksamheten har förbundets personal mött och samverkat med 1 284 personer.

Utbildningsorganisationen levererar kurstillfällen över hela landet och kurser av flera slag inom eftersöksområdet. Dessutom produceras nya kurser för att komplettera de redan befintliga. Ett exempel är utbildningen Eftersök på trafikskadade stora rovdjur, som har växlats upp under 2017. Detta eftersom Polismyndigheten framfört en ny intention om att förbundet ensamt ska ansvara för tillhandahållande och utbildning av ekipagen för trafikeftersök på stora rovdjur. Under 2017 har förbundet därför kunnat erbjuda alla landets län sådan utbildning. Förutom Polismyndigheten har förbundet involverat både Skandinaviska Björnprojektet och Viltskadecenter i utbildningen. Verksamheten har ett certifieringssystem för ekipagen som bygger på prestation. Under 2017 har också riktlinjer arbetats fram för hela denna utbildningsverksamhet.

Under 2017 har Jägareförbundet kunnat erbjuda alla landets län utbildningen Eftersök på trafikskadade stora rovdjur.

Foto: MaRku S ol S Son

Under 2017 har vi också arbetat för att under 2018 kunna lansera två nya eftersöksutbildningar. Den ena består av en fortbildning för dem som redan gått grundkursen, Fortsättningskurs eftersök. Den andra utbildningen är en smal specialkurs för ekipagen med allra bäst förutsättningar, Eftersök specialsituationer.

Som nämnts driver förbundet sedan tidigare ett antal utbildningar inom eftersöksområdet. De har olika inriktning i formatet. Detta för att de ska komplettera varandra på ett bra sätt. Viltspårkursen syftar till att få väl fungerande spårande ekipage. Den anordnas lokalt och attraherar genom sin enkelhet både noviser och rutinerade spårarekipage. Distanskurs i eftersök är en digital kurs om drygt 120 kurssidor, med texter, bilder och filmer. Möjligheten finns att tillgodogöra sig textinnehållet i form av ljudbok. Konceptet gör tillgängligheten mycket hög. Under 2017 hade kursen 372 deltagare, varav 24 procent kvinnor. Polismyndigheten ser gärna att denna utbildning tillhandahålls till alla som genomför trafikeftersök, främst av arbetsmiljöskäl. Bland annat därför har kursen under 2017 försetts med kursintyg till kursdeltagare som genomgått kursen.

För vår praktiskt inriktade eftersökskurs har vi hundratalet instruktörer över hela landet, vilka arrangerar och leder kursen. Kursen ger en bred förståelse för det praktiska eftersöksarbetet, med fokus på uppkläring och säkerhet. Kursen omfattar minst 22 timmar. Dessutom har vi en instruktörsutbildning i eftersök, så att tillgång på instruktörer för eftersökskursen tillgodoses.

Risker att undvika under trafikeftersök är av flera olika slag. De större riskerna att undvika hör ofta samman med trafikmiljön och skottlossning. I länen genomförs aktiviteter som syftar till högre uppkläring och säkrare genomförande av eftersöksuppgifterna från polisen. Val av såväl innehåll och deltagare görs utifrån största möjliga nytta för vårt uppdrag och utifrån lokala förutsättningar. För det är på lokalplanet som organisationen behöver dimensioneras, kompetensförsörjas, anpassas och nyttjas utifrån rådande förutsättningar och inkommande uppdrags karaktär och mängd. Vanligast är att aktiviteten inriktas mot skytte och säkerhet. Verksamheten ekonomistyrts och kvalitetssäkras enhetligt från nationell nivå i förbundet.

Adekvat skytte-
träning är viktigt för
att säkert och effek-
tivt lyckas med trafik-
eftersöken, också när
det är mörkt.

Foto: Niklas S. Jung BeRg

VILT OCH TRAFIK

Utvecklingsarbetet syftar till att effektivisera verksamheten och stärka måluppfyllnaden i jakt- och viltvårdsuppgiften.

Ett stort sådant arbete som tagits i mål under 2017 är framtagande av nya regler för rekrytering av ekipage till trafikeftersök. Även om dessa regler är gemensamma för hela landet finns stora möjligheter att anpassa kraven till rådande förutsättningar i länen. Och den faktorn är avgörande för måluppfyllnaden av förbundets uppdrag, att organisera eftersök på trafikskadat vilt.

Det som främst är nytt i de nya rekryteringsreglerna är att förmågan att spåra i lina respektive förmågan att använda lös hund godkänns separat. Detta för att tydliggöra vikten av dem båda och även peka ut vår målsättning vad gäller förmågan hos ekipagen. Detta även om tidshorisonten för att uppnå målen varierar stort mellan områden, kopplat till att förutsättningarna skiljer sig väsentligt i olika delar av landet.

Denna ambitionshöjning skapar mer arbete för läns- och lokalt samordningsansvariga, och även för de enskilda eftersöksjägarna och kontaktpersonerna. Detta då eftersöksekipagens prestationskrav ska genomföras, granskas, följas upp och dokumenteras. Och därtill för att man vid uppdrag i högre grad kommer behöva matcha mest lämpliga ekipage vid det enskilda tillfället.

Tillhandahållandet av eftersöksekipage är ett arbete som främst utförs av lokalt samordningsansvarig och länsansvarig jägare. Lokalt samordningsansvarig ombesörjer, i samråd med länsansvarig jägare och polis, att behovet av kontaktpersoner och eftersöksjägares antal och kompetens uppfylls i dennes ansvarsområde. Dessutom hjälper områdesansvariga för jägarna till så att eftersöksjägare och kontaktpersoner har erforderlig utrustning, utbildning och information, genom till exempel fysiska möten, telefon och mail. Årliga informationsmöten styrs av föreskrift, så under 2017 har de allra flesta uppdragstagare i organisationen informerats och utbildats på så sätt.

Under slutet av året tillhandahöll också Nationella viltolycksrådet (NVR) en uppdaterad och utökad version av den digitala säkerhetsutbildningen. Denna utbildning fokuserar på säkerhet i förhållande till trafikmiljön och är obligatorisk för alla uppdragstagare inom NVR.

Kännedom om potentiella ekipage att rekrytera får de områdesansvariga för jägarna genom god kontaktyta med jägarorganisationerna lokalt och regionalt. Områdesansvariga förser också NVR:s databas med aktuella uppgifter på kontaktpersoner, eftersöksjägare och deras hundar. Dessutom förutsätts lokalt samordningsansvariga upprätthålla kommunikation med viktiga aktörer inom ansvarsområdet för att:

- Vara uppdaterad om hur jakträtten är fördelad.
- Förebygga missförstånd om arbetet inom NVR hos jakträttshavare och övrig allmänhet.
- Stimulera till utveckling av eftersöksekipage genom att informera om utbildningar och andra aktiviteter inom området.
- Förebygga att kontaktpersoner och eftersöksjägare ger uppdragen från polis en felaktig exponering i exempelvis sociala medier.
- Ge information om platser där det ofta förekommer viltolyckor till älgförvaltningsgrupper eller andra som lokalt vill förebygga uppkomsten av viltolyckor.

Goda förutsättningar för att tillhandahålla eftersöksekipagen skapar nationellt och i länen ansvariga genom arbete inom flera områden. Det gäller, förutom arbetet med ovan nämnda utbildningar, ett stort arbete för att få ett adekvat IT-stöd och ändamålsenliga regelverk. Avgörande är också en riklig internkommunikation om vad som händer inom alla områden av denna stora och ämnesmässigt breda verksamhet. Och inte minst eftersom verksamheten inom NVR ännu i många stycken är omogen och därför byggs upp steg för steg parallellt med operativt arbete.

Ovan nämnda utbildningssatsningar och utvecklingssatsningar har delvis uppkommit för att möta en förändrad omvärld. En trend av stigande antal viltolyckor och ökat antal uppdrag i riskabel miljö, leder tyvärr till större risker för dem som utför eftersöken.

Den främsta orsaken till att viltolyckornas antal växer från år till år är att fordons- trafiken successivt ökar på höghastighetsnätet. Detta enligt Trafikverket. Av två skäl fortsätter sannolikt denna trend för viltolyckstalen under de närmsta åren. Dels för att Sverige, ur ett internationellt perspektiv, hittills jobbat mycket sparsamt med förebyggande åtgärder mot viltolyckor. Dels för att prognosen är att trafikmängden kommer att öka avsevärt de närmaste 20 åren, enligt Trafikverket. En annan förändring i omvärlden är att antalet uppdrag föranledda av spårbunden trafik också successivt ökar. Men i detta fall som en effekt av att Trafikverkets rapportering av viltolyckor sakta blir mer fungerande.

Som ovan nämnts ökar mängden, ur säkerhetssynpunkt, komplicerade uppdrag. Detta eftersom antalet uppdrag i mer trafikerade och tätbebyggda områden har en ökande trend. Svårigheterna i att upprätthålla säkerhet och klara ut eftersöken beror till stor del på riskerna från trafiken och på att det är svårare att avlossa säkra skott. Men också för att eftersöksjägarna, från allmänheten, upplever en minskad förståelse för sitt samhällsuppdrag. Det kan yttra sig i exempelvis riskfyllt körsätt när eftersöksjägaren arbetar vid vägen eller i form av direkta hot eller skadegörelse.

Viltolyckorna blir allt fler och antalet eftersöksuppdrag i mer trafikerade och tätbebyggda områden har en ökande trend.

Foto: MoSt PhotoS

VILT OCH TRAFIK

Att trafikmängden förväntas öka, mer än genomsnittet, i mer befolkningstäta områden, där också viltstammarna är tätare än genomsnittet, bedömer förbundet är en effekt av flera faktorer: Trafikmängdens ökning stegras än mer i och omkring tätorter beroende på bland annat en ökad urbanisering, växande befolkning och ekonomisk tillväxt. Sannolikt finns också mekanismer som gör att viltet mer och mer väljer att uppehålla sig i områden där trafikmängden växt och växer. Teorier som förklarar dessa mekanismer är att risken för angrepp av rovdjur är mindre på dessa lokaler samtidigt som de håller begärlig föda. Exempelvis är det numera gott om lodjur i de rådjursrika södra delarna av landet och senare decenniernas inriktning på växtodling, på såväl jordbruksmark som i trädgårdar, gynnar och drar till sig hjortvilt och vildsvin.

En helt ny typ av insats för att sänka riskerna under uppdrag sjösatte Jägareförbundet också under 2017. Detta bestod i att organisera så att de 10 procent i varje län som gör flest uppdrag erbjuds en sjukvårdsutbildning. Totalt omfattas fler än 500 stycken uppdragstagare. Det är ett första steg, som riktas mot dem som utsätts för störst risker, genom att de är ute på flest uppdrag.

En ytterligare sentida förändring i omvärlden som påverkat är, som ovan nämnt, att Polismyndigheten landat i att man önskar ha dedikerade eftersöksekipage för stora rovdjur, och att man önskade att förbundet skulle ansvara för detta.

Ännu en stor förändring i omvärlden som i hög grad påverkat och påverkar organisationen av jägare som gör trafikeftersök är Polismyndighetens pågående omorganisation. Bland annat har nyinrättade ledningscentraler gett upphov till en del sambandssvårigheter vid uppdrag, mellan Polismyndigheten och jägare. Och även att en hel del nödvändig förvaltning och utveckling inom NVR uteblivit.

En viktig insats för att skapa gynnsamma förutsättningar för vårt uppdrag är extern kommunikation. Kommunikation som riktas mot allmänheten och övriga samhället skapar bättre förutsättningar för det operativa eftersöksarbetet. Ju mer medveten allmänheten blir om vikten av anmälan och noggrann utmärkning av olycksplatsen, desto bättre blir förutsättningarna att minimera trafikskadat vilts lidande. Extern kommunikation har också en viktig funktion för det förebyggande arbetet. Av okunskap eller medvetet risktagande anpassar många trafikanter inte körsättet efter att vilt kan dyka upp på vägen. Att öka allmänhetens medvetandegrad om risken för viltolyckor är därför en viktig del i att förebygga uppkomsten av viltolyckor. Utöver minskat mänskligt lidande och minskade samhällskostnader leder detta såklart också till minskat lidande för vilt.

På alla nivåer och över hela landet ställer förbundet upp för att både besvara massmedias frågor om viltolycksproblematiken och informera allmänheten om viltolyckor på mässor, vid köpcentra och andra samlingsplatser. Under 2017 nådde förbundet i sociala medier ut till fler än 206 000 personer, gällande viltolycks- och eftersöksfrågor.

Under året har förbundet varit djupt involverat, och gällande NVR:s eftersöksorganisation drivande, i arbetet för att planera, utveckla och forma framtidens NVR. Detta främst med tanke på förbundets huvudmål om att minska trafikskadat vilts lidande. Men också avseende polisens pågående omorganisation, framtagande av nya regelverk, förbättrat IT-stöd, effektivare kommunikation, effektiviserat arbetssätt och utformning av arbetet enligt NVR:s handlingsplan.

Verksamheten i förbundets tre regioner

Verksamheten med eftersök av trafikskadat vilt fungerar relativt väl i region Norr. Här finns stora utmaningar med långa avstånd och glesbefolkade områden. Detta gör att det finns behov att ha eftersöksjägare i systemet som sällan utför uppdrag, men som är ovärderliga de gånger viltolyckor sker inom deras område. En stor utmaning är också att området ofta har ett rejält snötäcke och korta dagar under den del av året då de flesta olyckor sker vilket gör att många eftersök måste göras i mörker och med hjälp av skidor och skoter snarare än med hjälp av hund. 2017 var ett år med sen snösmältning under våren och tidigt djupt snötäcke i slutet av året vilket bidrog till en ökning av alla typer av viltolyckor i detta område.

I region Mitt varierar förutsättningarna och utmaningarna en hel del. I storstäderna och längs högt trafikerade vägar utgör miljön i sig ett problem. Detta både i form av riskerna från trafiken, begränsade möjligheter att göra effektiva eftersök då det kan vara för riskfyllt att använda lös hund samt svårigheterna att säkert lossa skott i bebyggda områden. Denna del av landet har också god förekomst av alla de fyra stora rovdjuren, vilket påkallar trafikeftersök av detta speciellt krävande slag.

I region Syd fungerar arbetet med eftersök av trafikskadat vilt bra. Ett jägar- och hundtätt landskap gör att jägare och lämpliga hundar snabbt kan finnas på plats för att förkorta viltets lidande. En utmaning är att rekrytera lämpliga eftersöksekipage för rådjur som är det vanligast förekommande klövviltet i samband med viltolyckor. Ofta sker olyckorna tätortsnära, vilket ökar kraven på ekipagen än mer. Första halvåret 2017 var det mycket torrt på flera håll, vilket resulterade i att viltet rörde sig mer för att finna vatten. Det kan i sin tur ha bidragit till en ökning av antalet viltolyckor under den perioden.

En utmaning i region Syd är att rekrytera lämpliga eftersöksekipage för rådjur som är det vanligast förekommande klövviltet i samband med viltolyckor.

Foto: MoSt PHot oS

Utveckla och förbättra organisationen för eftersök av vilt skadat av spårbunden trafik

Förbundet är tillgängligt för att kunna stödja och hjälpa framför allt Trafikverket med att få till en fungerande rapportering av viltolyckor med spårbunden trafik. Ännu har dock Trafikverket inte ansett sig kunna prioritera frågan i någon större utsträckning. Förbundet för ändå i NVR en diskussion inom området. Framför allt tillsammans med SJ AB, som driver en del utveckling på området.

Bland annat har nu SJ AB utvecklat en mobil applikation som möjliggör registrering av olycksplatsens position. Det är kritisk information för eftersöksjägarens förutsättningar vid uppdraget. Och ett tekniskt framsteg som ger positivt avstamp för vidare utarbetning av nyttiga rutiner gällande överföring av information från lokföraren till eftersöksjägaren. Exempelvis hur mycket positionsangivelsen uppskattas avvika från olycksplatsen samt vad som hände med viltet efter sammanstötningen.

Eftersom förbundet inte äger denna fråga har vi inte kunna påverka våra insatsers storlek. Men sett till förutsättningarna har arbetet under 2017 avlöp väl.

VILT OCH TRAFIK

Analys av arbetets resultat

Vårt offensiva utvecklingsarbete inom såväl utbildning som organisation ger goda resultat. I första ledet avspeglas det i ökad kostnadseffektivitet och betydligt mer verksamhet. Detta leder i sin tur till ökad kvalitet på jägarnas utförande av uppdragen när det gäller uppklarande av eftersök, säkerhet ur alla aspekter och heltäckande återrapportering. Gällande utvecklingen av uppklarande och säkerhet får vi luta oss mot beprövad erfarenhet, som säger att innehållet i vårt utvecklingsarbete ger positiv utveckling. Tyvärr finns för närvarande inga datasammanställningar i NVR:s databas som kan hjälpa oss i denna uppföljning. Den stora effekten bedömer vi dock ligger kommande år då alla nya utbildningsinsatser och rekryteringsregler når full utväxling. När det gäller graden av återrapportering i NVR:s viltolycksdatabas har jägarnas återrapportering växt med några procentenheter för varje år. För 2016 var graden av återrapportering 96 procent. 2017 är inte färdigrapporterad.

Förbundets utvecklingsarbete har också möjliggjort förhållandevis snabba anpassningar till den på flera sätt förändrade omvärlden. Detta förändringsarbete har möjliggjorts genom en långsiktig strategi för tydliggörande av roll- och ansvarsfördelning inom organisationen. Rent konkret har det inneburit framtagande av avgränsningar av ansvar mellan polis- och jägarsida samt ansvar för enskilda uppdragstagare, samordningsansvariga lokalt, länsansvariga, regionansvariga och nationellt ansvarig. En annan förutsättning för framgång i förändringsarbetet har bestått i en lyhörd och omfattande förankringsprocess inför varje förändring.

Avseende jämställdhet ser det relativt ljust ut. Andelen kvinnor är betydligt högre i både instruktörsleden (24 procent), vid våra distanskurser (24 procent) och fysiska kurser, jämfört med jägarkårens sammansättning. Hur det ser ut bland uppdragstagarna av trafikeftersök ges tyvärr inget svar på i NVR:s databas.

Antal eftersöksekipage, antal eftersök och genomsnittlig tidsåtgång per eftersök

Under 2017 har Jägareförbundet kunnat tillhandahålla cirka 5 400 jägare för uppdrag åt Polismyndigheten. Av dessa har cirka 5 000 varit eftersöksjägare och resterande så kallade kontaktpersoner.

Erfarenheten är att cirka en tredjedel av alla viltolyckor leder till eftersök. Eftersök är när viltet lämnar vägområdet, efter sammanstötningen. Vid eftersök försöker jägaren med hjälp av hundar och utrustning av olika slag på olika sätt kontrollera viltets status. När allt tyder på att viltet är opåverkat lämnas viltet i fred, i övrigt är målet att avliva viltet.

Övriga uppdrag, som inte leder till eftersök, innebär också en hel del arbete. Arbetet inleds med telefonsamtal med Polismyndigheten, och ofta också med fordonsföraren. Sedan följer riskbedömning och ett besök av olycksplatsen för att kontrollera viltets belägenhet och den exakta positionen. Därefter följer att utröna vem som är aktuell jakträttsinnehavare på platsen där viltet avled eller avlivades samt att jakt-rättshavaren kontaktas för att ges möjlighet att ta hand om sitt vilt. Vidare sker återkoppling till den som givits uppdraget, för att meddela att uppdragstagarens hälsa är i behåll. Slutligen lämnas en utförlig rapport från uppdraget på viltolycka.se.

Under 2017 anmäldes 61 282 viltolyckor till Polismyndigheten. Av dem gjordes det, enligt NVR:s viltolycksdatabas, 20 627 eftersök på ett eller flera vilt. Jägare utförde emellertid uppdrag vid nära nog alla fall där en viltolycka anmäldes till Polismyndigheten.

Eftersök på trafikskadat vilt innebär mycket arbete. Genomsnittligt innebär varje eftersöksuppdrag tre timmars arbete, enligt NVR:s databas för 2017.

Analys av arbetets resultat

Organisationen av jägare lyckas utföra uppdrag vid nära nog alla viltolyckor som anmäldes till Polismyndigheten under 2017. Årets alla dagar och dygnets alla timmar. Därför bedömer vi organisationen tillräckligt dimensionerad.

Däremot har man under flera år, på sina håll inom organisationen av jägare, försökt minska antalet uppdragstagare. Detta för att ha något färre ekipage som genomför fler uppdrag så att dessa därigenom har chans att bli skickligare under uppdragen men också för att minska på resursåtgången det innebär att ha ekipage med på listorna som sällan tar på sig något uppdrag.

Under slutet på 2017, när den nya versionen av den obligatoriska säkerhetsutbildningen sjösattes, tycks antalet ekipage minska med cirka 20 procent, som en följd av att vissa inte har genomgått utbildningen inom utsatt tid.

Ovanstående minskning av ekipage och utmaningar när det gäller behålla och rekrytera ekipage för trafikeftersök beror till stora delar på uteblivna och kraftigt försenade leveranser från ansvariga myndigheter inom NVR. Konkret har det under 2017 inneburit brister i säkerhetsutbildning, säkerhetsutrustning och försäkrings-skydd. Men även uteblivna leveranser av nytt regelverk, nya ersättningar och fungerande IT-stöd.

• VILTOLYCKA
Ring SOS 112

Öster Malma den 22 mars 2018

Torbjörn Larsson
Förbundsordförande

Bo Sköld
Generalsekreterare

Martin Dagermark
Av årsstämman vald
auktoriserad revisor

Sören Larsson
Av årsstämman
vald revisor

Svenska Jägarförbundet, Öster Malma, 611 91 Nyköping